

PREOT ILARION V. FELEA

CONVERTIREA CREȘTINĂ

50

3309/1-II

SIBIU, 1935

*Trimit aceasta încercare de
studiu biblic si misionar în lumea
cetitorilor, cu nădejdea vie și
cu dorința fierbinte de a-i povățui
pe calea vieții, spre lumina și
bucuria Taborului.*

*Arad, la Schimbarea la Față a Domnului
1955.*

AUTORUL

PREFAȚĂ

Orice apostolat este o funcțiune a pasiunii evanghelice. Iar aceasta nu izvorăște decât din sufletele convertite la dragostea de Hristos și prin ea la iubirea deaproapelui.

Convertitul este un om întors către Dumnezeu după voința căruia își întocmește toate rosturile vieții. El simte cu Dumnezeu, cugetă cu Dumnezeu, lucrează cu Dumnezeu. Fiindcă și-a curățit simțirea în focul dragostei de Hristos, și-a luminat mintea cu lumina nespusă care a răsărit pe seama celor „din umbra morții” și și-a întărit voința, slobozindu-o din cătușele trufiei și supunându-o Celuice toate le lucrează spre binele nostru.

Convertitul și-a răstignit — cu Hristos — făptura veche cu păcatele ei, înviind ca o făptură nouă și viețuind sub imperiul grației. Prisosul credința și iubirii prin care se simte legat de Hristos și de obștea dreptmăritorilor săi frați — Biserica vie — se revarsă ca o binecuvântare peste toată viața lui — îndrumându-o și sfințându-o.

Viața unui convertit se zidește organic, impresionant de organic în toată înălțarea ei. Fiindcă și cugetul și gestul și vorba și fapta lui au o singură obârșie — Hristos — și sunt inspirate de-un singur duh — al Evangheliei.

Această impresionantă frumsețe morală a vieții convertitului, propoveduește prin ea însăși. Obștia se resimte de prezența în mijlocul ei a unui creștin adevărat. Un om ajuns în apropierea unui convertit, începe a se converti și el — prin contagiune.

Totuși, convertirii adevărați nu se mulțumesc cu apostolatul oarecum pasiv al pilduitoarei lor vieți, ci purced la misionarismul activ, chemând și prin cuvânt sufletele la pocăință și la viață nouă în Hristos.

Aproape toți marii convertiți, începând cu sfântul apostol Pavel, apostolul cărturar, și terminând cu Petrache Lupu,

VI. ciobanul simplu adela Maglavit, au fost pasionafl vestitori ai lui Hristos și ai Evangheliei Lui. Pasiunii misionare care le-a aprins sufletul și le-a umplut viața se datoreșie în cea mai mare parte faptul, că „vestea bună” a mântuirii neamului omenesc a ajuns până la marginile pământului.

Converțiții lucrează și după moarte pentru Hristos și pentru împărăția Lui. Prin faptele lor cari trec cu cinste din neam în neam. Sau prin viața lor povestită în cărți de slova cărora se lasă cucerite sufletele cititorilor dornici de desăvârșire.

Iată pricina pentru care oricine se îndeletnicește cu înfățișarea vieții și personalității celor mai devotate slugi ale lui Hristos, săvârșește o lucrare de cea mai frumoasă semnificație misionară.

O asemenea lucrare a săvârșit distinsul nostru fost elev, astăzi preot la Arad-Sega, Ilarion V. Felea prin cartea de față.

Sf Sa a zăbovit asupra unui subiect de cea mai mare actualitate și importanță pentru adâncirea credinței și vieții noastre creștinești. Și l-a tratat nu numai cu iscusința unui încercat publicist, ci și cu căldura și pasiunea unui devotat și dăruit ostaș al Domnului nostru Isus Hristos, în slujba căruia stă cu atâta vrednicie.

Intr- adevăr, oricine va ispiți cartea Părintelui Ilarion V. Felea despre „Convertirea creștină” se va convinge, că această carte nu cuprinde numai un temeinic studiu de psihologie religioasă, ci și o entuziastă apologie a operei de mântuire săvârșită de Hristos prin cei mai aleși apostoli ai săi și o caldă chemare către toată obstia neamului nostru drept credincios — să se înnoiască duhovnicește și să se întoarcă tot mai mult la căile Domnului, după chipul pilduitor al marilor converțiți.

Dumnezeu să binecuvinte cu roduri îmbelșugate osteneala misionară a harnicului autor, a cărui carte intră cu cinste în Seria Teologică inițiată de înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae.

Sibiu, la 20 Octomvrie 1935.

*Prot. NICOLAE COLAN
rectorul Academiei teologice „Andreiane ”*

BIBLIOGRAFIE CONSULTATA

1. Le materialism actuel, par Bergson, H. Poincare, Gide, Wagner, eic. Paris 1926.
2. Les trois conversions et les trois voies, par Garrigou-Lagrangé, Paris 1933.
3. Histoire du Christ, par G. Papini, Paris 1926.
4. Par Christ et pour Christ, discours du S. Sundar Singh, Lausanne 1923.
5. S. Sundar Singh: La Picioarele Stăpânului meu, trad. de Gr. Cristescu și I. Trifa, ediția a II-a, Sibiu 1929.
6. Arheologie și Teologie Biblică, notițe după cursul pr. I. Popescu-Mălăești, București 1930.
7. Teologia Biblică a N. T. curs din anul 1931—32, după prof. Dr. H. Roventă.
8. Istoria Bisericească, de E. Popovici, 2 volume.
9. Istoria Bisericească Universală, de pr. I. Mihăilescu, voi. I ed. III 1922.
10. Catihetica Ortodoxă, de pr. M. Bulacu, Oradea 1928.
11. Convertirea Sf. Apostol Pavel, de Sofron Vlad, București 1929.
12. Psihologia conversiunii, de Pr. S. Căndea, în „Revista Teologică” Sibiu Nr. 5—6, 1930.
13. Sfântul Augustin, de E. Buonaiuti, trad. de Al. Marcu.
14. Considerațiuni cu privire la conversiunea fr. Augustin, de N. Grosu, în cartea: O instituție de educație ortodoxă, de Dr. I. Matei, București 1930.
15. B. Pascal: Despre întoarcerea păcătosului, trad. de V. N. Popescu, în „Fântâna Darurilor” Nr. 2/1934.
16. Convertirea sf. apostol Pavel, de Nic. M. Ionită, Chișinău 1932.
17. R. Allier: Psychologie de la conversion chez les peuples non-civilisés, 2 voi. Paris 1925.
18. îndrumări Misionare, de V. G. Ispir, București 1930.

CUPRINSUL

1- Prefață, de Prot. Nicolae Colan	V—VI
2. Bibliografie consultată	VII
3. Cuprinsul	— VIII
4. Introducere	1-2
5. Noțiunea, factorii și psihologia convertirii	— 3-8
6. Convertirea în Vechiul Testament	9—15
7. Convertirea în Noul Testament	16—28
8. Convertiri în lumea veche	29—44
9. Convertirea popoarelor europene	45—49
10. Convertiri din vremea noastră	50-52
11- Convertirea creștină în România	53—75
12. Predica pocăinței	76—91
13. Bucuria Taborului	92-96
14. Concluzii	—97-100
15. Un vis dorit	101-102
16. Rugăciunea păcătosului	103-104

INTRODUCERE

Dimas m'a lăsat, iubind veacul
de acum... // *Timotei 4, 10*

Este un lucru cunoscut deajuns, că bunurile materiale și vițiile desbină pe oameni, iar bunurile spirituale îi apropie, îi asociază și-i unesc. Din pricina aceasta, materialismul totdeauna a fost dușmanul fericirii omenești, și creștinismul în principiile și în toate manifestările lui l-a combătut și l-a osândit fără milă, ca pe o eroare plătită prea scump.

Din nenorocire însă, omul mai lesne se lasă ademenit de amăgirile bunurilor materiale, decât să asculte chemările spiritului. Idealul și catehismul zilei este materialismul. Se manifestă pe toate drumurile: între conducători și conduși, între sol și soție, între părinți și copii. Din lumea economică și financiară a trecut în filosofie, în arte, în literatură, în teatru și mai mult, în moravuri. A coborât valoarea creștinismului, a răsturnat scara valorilor și reduce totul la elementul personal și trupesc. Nu mai conduce omul, ci animalul. Regimul brutalității, al urii și al nebuniei a înlocuit pe cel al legalității și al dragostei. Mulți prea mult iubind veacul de acum, au părăsit pe Dumnezeu și slujesc idolilor și plăcerilor vinovate. Încât, organismul nostru moral și social suferă de rane adânci și de dureri amare.

Suntem bolnavi... Dar nu pe moarte.

Mai există în noi oamenii forțe ascunse și *energii harice*, prin cari să renaștem și să apucăm din nou calea spre idealul virtuților biblice. Biserica în luptă cu materialismul fals face apel la aceste virtuți și puteri spirituale, creatoare și salvatoare, ca concursul lor să asigure triumful spiritului divin, asupra materiei care fără Dumnezeu este o agitație deșartă și marș spre moarte.

INTRODUCERE

Una din căile, și se pare că este cea mai însemnată, prin care avem să ieșim din robia erorilor și a patimilor nelegiuite la credința și la lumina adevărului mântuitor, este calea convertirii creștine.

Convertirea este cea dintâi condiție a mântuirii, căci zis-a Domnul: „Adevăr grăiesc vouă: de nu vă veți *întoarce* și să vă faceți ca pruncii, nu veți intra în împărăția lui Dumnezeu” (Matei '18, 3).

Este vremea să se vorbească din nou, limpede și cu avânt despre convertire, cu atât mai imperios cu cât s'au depărtat mulți și dintre creștinii cei botezați de creștinismul adevărat. E necesară o convertire a convertiților. Să se predice botezaților ca și păgânilor, pentru a-i îndruma spre un creștinism practic și sincer trăit.

Nu ne trebuiesc credințe noi, schimbări de religii sau nu mai știm ce reforme bisericești, ci reforma vieții personale, oameni noi, creștini desăvârșiți.

Întoarcerea la lozinca sănătoasă: Nimic fără Dumnezeu, și convertirea fiecărui român la o viață și la o credință mai vie în Hristos, — este idealul din care au izvorât și rostul pentru care s'au scris aceste pagini de modestă, dar sinceră contribuție la marea reformă duhovnicească a societății românești.

NOȚIUNEA, FACTORII SI PSIHOLOGIA CONVERTIRII

Convertirea este trecerea din starea de păcat, în starea de har, sau altfel definită, convertirea este întoarcerea la Dumnezeu. Fenomenul acesta de înaltă spiritualitate presupune o stare antecedentă de rătăcire și păcat, și prezintă o stare de contrast, de schimbare, de trecere dela eroare la adevăr și dela necredință la credință. Este actul renașterii și înnoirii sufletești, moartea omului celui vechiu cu firea lui cea rea și nașterea omului celui nou și bun, care arde ce-a adorat și adoră ce-a ars.

Prin această transformare și reformă internă, omul își stabilește echilibrul sufletesc și centrul de greutate în Dumnezeu.

Factorii cari determină convertirea sunt: 1. Educația, 2. Instrucția, 3. Mediul, 4. Biserica, 5. Harul.

1. Primul factor care are rol hotărâtor în convertire este creșterea religioasă din familie. Temelia vieții religioase se pune aci. Credința, practicele religioase din familie,¹ exemplul părinților și toată atmosfera duhului care plutește în familie, lasă urme adânci în renașterea sufletească a catehumenului sau în păstrarea

¹ Mitropolitul Șaguna a mărturisit cu duioșie, că ceea ce a avut asupra sufletului sau o înrăurire hotărâtoare ca să se întoarcă din brațele catolicismului la ortodoxie a fost prescura, adică prescurile pe cari de mic copil mama sa Anastasia îl trimitea să le ducă preotului în altar, la Intrarea Maicii Domnului în biserică.

cu sfințenie a credinței primită deodată cu laptele mamei. Credința părinților luminează cărările fiilor. Cei mai mulți credincioși nu au credința pe care au cules-o din cărți, din școli sau de aiurea, ci dela părinți și o păstrează ca pe o comoară aleasă tocmai fiindcă părinții li-au sădit-o în suflet. Familiile în cari nu se face educație religioasă sunt familii nenorocite, și nu întârzie să ajungă case blestemate și bânuite de toate fărădelegile.

2. Paralel cu educația religioasă din familie, înrăurește actul convertirii instrucția religioasă din școală primară, secundară sau universitară. Timpul când instrucția religioasă are rol mai important în convertire, este adolescența. Acum se fac cele mai numeroase convertiri. La aceasta epocă credința ca și trupul adolescentului, suferă transformări vulcanice. Simțul critic își afirmă drepturile și dacă este satisfăcut, furtuna se liniștește, criza se transformă în pace sufletească, iar credința intră în drepturile ei și se păstrează cu puține excepții, toată viața. Se întâmplă și în cursul vieții schimbări de credință, crize sufletești, cari se nasc de pildă din studii, conferințe sau lecturi contrare religiei. Acestea se pot reface tot pe calea care s'au produs, urmând studii, lecturi și conferințe favorabile religiei, sau direct prin acțiunea unui duhovnic convertitor.

3. Alt factor care determină convertirea este mediul social. Un necredincios, care trăiește într'un mediu evlavios, poate fi influențat în bine, dupăcum un credincios ajuns într'un mediu corupt se strică și el. O prietenie bună în astfel de împrejurări este mai folositoare decât orice avere, căci un suflet sănătos valorează mai mult decât greutatea lumii întregi. Acțiunea me-

diului în convertire se manifestă pe toate tărâmurile vieții, începând din casă, din atelier, până prin fabrici, birouri, pe stradă, la tribună, prin opinia publică pe care o creiază gazetele și revistele...

4. Intre cei mai importanți factori ai convertirii este, desigur, biserica. Aspectul și podoabele ei interne și externe, emoțiile pe cari le creiază serviciile și tainele ei, îndeosebi predica și cultul ei, formează aluatul care dospește frământătura sufletească a omului și-i întreține viața harică. Câte suflete pierdute nu și-au regăsit împăcarea cu Dumnezeu prin cântarea bisericii, printr'o predică zguduitoare, prin înfățișarea plăcută a preotului, printr'o împărtășire impresionantă, sau cucerite de atmosfera de rugăciune și evlavie din cursul serviciului divin. Biserica prin însăși ființa și chemarea ei este luptătoare și cuceritoare. Prin misiunile ei interne și externe și prin misionari devotați spiritului de jertfă și de propagandă, a făcut în cursul istoriei convertiri de popoare întregi și face și astăzi acolo, unde lucrează misionari cu râvnă și cu entuziasm duhovnicesc.

5. Harul dumnezeesc încă este un factor determinant în convertire, când Dumnezeu își alege direct și liber un vas de necinste, ca să facă din el un *vas ales* pentru biserica Sa. Acțiunea aceasta de convertire nu aparține omului și nici puterii lui de înțelegere. „Nu sunt planurile mele ca și planurile voastre și nici căile mele ca și căile voastre” — zice Domnul prin gura profetului Său. Făptura în mâna Creatorului este ca și lutul în mâna olarului: îl lucrează, îl formează și-l netezește dupăcum poate servi mai bine scopului, pentru care a fost ales. Când Dumnezeu voiește, se biruie rânduiala firii.

Sunt și alte căi și mijloace de convertire, cari pot fi cuprinse de altfel și în cadrul larg al factorilor amintiți, cum sunt convertirile prin știință, prin artă, prin asistență socială, prin cult, prin suferințe și nenorociri, prin exemplul vieții, prin studiu, din convingere, ș. a.

Toți acești factori nu lucrează izolați. Ei pot conlucra și se pot întrepătrunde în acțiunea lor de înrăurire binefăcătoare asupra convertitului.

S'au făcut încercări să se explice convertirea pe cale psihologică și s'a putut constata, că actul convertirii se întâmplă în două chipuri: pe cale lentă și pe cale neașteptată, subită.

1. Convertirea pe cale lentă se explică din punct de vedere psihologic în modul următor. Dacă o idee sau un grup de idei se păstrează timp mai îndelungat în corpul luminos al conștiinței, cu vremea ele câștigă conștiința și devin stăpâne pe toată ființa noastră. La fel este și cu ideile religioase. Dacă le favorizăm prin stimulentele factorilor convertirii, ele progresează și încetul cu încetul adaptează toată ființa noastră ideilor și vieții religioase. În acest caz convertirea este o renaștere, care se face pe o cale mai îndelungată. Calea aceasta, care luminează conștiința spre a o stăpâni, reprezintă o serie de năzuințe și eforturi spre sfințenie. Prin aceste eforturi personale, eul cel vechi este treptat înlocuit cu un eu nou, până când omul desbrăcat complet de făptura cea veche, devine radical schimbat, într-o făptură nouă, în care chipul și asemănarea lui Dumnezeu trăeste viu și activ.

În general trei sunt fazele prin cari trece un om în procesul convertirii lente: a) starea de întunecime

spirituală, b) nașterea dorinței de lumină și c) însăși dobândirea luminii.¹ Deci o convertire lentă este o viață nouă, cucerită mereu, printr'o evoluție neîntreruptă a sufletului spre sfințenie.

2. Când ideile religioase se impun dintr'odată conștiinței și ființei noastre, avem o convertire subită. Aci nu mai este vorba de o luminare treptată a conștiinței pentru a o stăpâni, ci de o iluminare, care cucerește năpraznic ființa noastră la o nouă viață religioasă, curată și desăvârșită sfântă. În acest caz ideea, si-a acumulat atâta energie în subconștient, încât deodată izbucnește ca lava unui vulcan și schimbă fizionomia morală și spirituală a convertitului. Eul cel vechiu este dărâmat într'o clipă și înlocuit spontan cu omul cel nou. Prăbușirea eului celui vechiu în convertirile subite este de regulă însoțită și de semne exterioare cari nu mai aparțin explicațiilor psihologice, ci direct harului și atotputerniciei lui Dumnezeu. Așa încât psihologia explică ceva, dar nu totul în actul convertirii, îndeosebi convertirea subită, cum este cea a sfântului apostol Pavel din calea Damascului, de cele mai multe ori scapă observațiilor și lămuririlor ei.

Deasupra observațiilor psihologiei și a cercetărilor ei experimentale lucrează puteri ascunse și energii harice, cari nu pot fi nici înțelese, nici lămurite pe cale naturală sau științifică. Ele se simțesc și se trăesc într'o clipă, ca fulgerul și mai departe se cunosc numai fructele lor binecuvântate. În convertire lucrează grația și puterea lui Dumnezeu și acestea nu sunt accesibile

¹ M. Bulacu: Catehetica ort. p. 104.

psihologiei. „Harul nu se află în sânge”. Aşa că rolul psihologiei în explicarea tainei convertirii este foarte relativ, dealtfel ca si toate ramurile filosofiei si lasă câmp liber unor manifestări de fenomene neînţelese raţional, decât prin lucrarea providenţială a lui Dumnezeu.

CONVERTIREA IN VECHIUL TESTAMENT

Intoarceți-vă la Mine și veți ⁵ii"
mântuiți. *Isaia 45, 22*

Cele mai însemnate fenomene de convertire în Vechiul Testament le aflăm în chemarea, ⁵viata și activitatea profeților. Profeții în Vechiul Testament au fost cele mai devotate slugi ale lui Dumnezeu. Întreg poporul ales era al lui Dumnezeu, dar acest popor nu a fost totdeauna credincios Dumnezeului său.

Profeții au fost oamenii lui Dumnezeu, cari după ce au fost consacrați slujbei lor prin alegere și chemare directă de sus, au dat dovadă prin toată ⁵viata, prin predica și activitatea lor de integrală slujire lui Dumnezeu. Misiunea lor a fost minunat tălmăcită de însuși Dumnezeu prin

cuvântul prorocului Ieremia ce zice: „Iată am dat cuvintele mele în gura ta, te-am pus peste neamuri și peste împărății ca să smulgi și să tai, să dăruiesc ⁵și să nimicești ⁵și iar să zidești ⁵și să răsădești" (1,10).

Din galeria profeților nemuritori amintim numai despre chemarea și consacrarea celor două colonne ale Vechiului Testament: Moise, celce „a ales mai bine să pătimizească cu poporul lui Dumnezeu, decât să aibă dulceața păcatului cea trecătoare" (Evrei 11, 25) și Isaia, evangelistul Vechiului Testament. La amândoi lumina lui Dumnezeu le-a aprins în suflet focul sfânt al chemării profetice. Focul sacru, elementul primordial

și esențial al progresului i-a iluminat, i-a renăscut și i-a umplut de Duhul lui Dumnezeu.

Păstorul *Moise*, pe când se afla cu oile la pășune pe muntele Horiv, i s'a arătat Domnul într'un rug care ardea și nu se mistuia, și i-a zis: „Desleagă încălțămintele dela picioarele tale, că locul pe care stai tu, este pământ sfânt... Eu sunt Dumnezeuul tatălui tău, Dumnezeuul lui Avram, al lui Isac și iacob... Am văzut năcazul poporului meu în Egipt, și am auzit strigarea și durerea lui... Vino să te trimit la Faraon împăratul Egiptului și să scoți poporul meu, pe fiii lui Israil, din pământul Egiptului" (Ieșire 3, 1 — 10).

Din acest cioban, Dumnezeu a făcut pe liberatorul Israilitenilor din robia egipteană și interpretul voinței Sale exprimate în cele zece porunci, cari formează chintesența tuturor codurilor morale ale omenirii de totdeauna și de pretuindenea. Păstorul, ajuns profet prin grația lui Dumnezeu, s'a făcut vrednic de această chemare grea și numele lui mare ca și misiunea pe care a înfăptuit-o, rămâne tot atât de nepieritor, ca și opera celor 5 cărți ale lui (Facerea, Ieșirea, Leviticul, Numerii și Deuteronomul), cari formează începutul Bibliei. Moise a scris cele dintâi cuvinte din Sfânta Scriptură: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul" (Fac. 1, 1) și dela el (1500 a. Chr.) până la apostolul Ioan, ultimul scriitor sacru, găsim o serie de bărbați în cari inspirația și alegerea lui Dumnezeu a lucrat neconținut, făcând din vase de lut, prin succesive consacări și transformări launtrice, cele mai alese vase ale sfințeniei și ale harului Său.

Prorocul *Isaia*, vlăstar din familie regală, a fost chemat în slujba profeției să mustre păcatele poporului

și să descrie ca nimeni altul, cu șapte sute de ani înainte, viața și patima Mântuitorului.

Chemarea lui în slujba Domnului s'a făcut prin mijlocirea unui serafim. îngerul trimis de Dumnezeu a luat cu cleștele din altar un cărbune aprins și l'a atins de gura profetului zicându-i: „Iată s'a atins acesta de buzele tale și va șterge fărădelegile tale și păcatele tale va curăți". Apoi, Domnul l'a trimis să predice poporului convertirea: Mergi și zi poporului acestuia: „Cu auzul veți auzi și nu veți înțelege și privind veți privi și nu veți vedea, că s'a îngroșat inima poporului acestuia... ca nu cumva să vadă cu ochii, să audă cu urechile și cu inima să înțeleagă și să se întoarcă la Mine ca să-l vindec. Și a zis profetul: „Până când Doamne?" Iar Domnul i-a răspuns: Până când se vor pustii cetățile și casele și pământul (Isaia 6, 1 — 12).

Consacrat și purificat prin flacăra focului divin, profetul vorbește poporului ca trimis al lui Dumnezeu. Chiamă la îndreptare, mângâie și mustră, împlinește întru toate solia care i s'a încredințat. *Convertiți-vă*, strigă el în numele Domnului. „întoarceți-vă la Mine, și veți fi mântuiți" (Isaia 45, 22).

Ce a însemnat convertirea în Vechiul Testament se poate înțelege și din *școala profeților* (I Samuil 19; II împărați 2, 3—7). Scriptura Vechiului Testament ne spune că în timpul ultimilor judecători, când poporul evreu ajunsese în totală decadentă religioasă, morală și națională, Dumnezeu a ridicat din mijlocul lui pe Samuil. Acesta devine regeneratorul neamului ales. El înființează școala profetică dela Rama, școală de trezire și propagandă religioasă, morală și națională în mijlocul poporului. Grație acestei școli, animate de

duhul profetic al lui Samuil, învie energiile latente ale tineretului israiltean, se reface unitatea de credință a poporului care scutură jugul filistean și consolidează granițele țării în care curgea lapte și miere. Toate acestea sunt roadele școlii lui Samuil prorociri, care, întinerind puterea sufletească a neamului său, i-a redat toată vigoarea, prin care s'a ridicat la timpurile de glorie ale lui David și Solomon.

Școala profetică alui Samuil a avut chemarea de a regenera viața sufletească în sensul unității de credință. Este un fapt constatat, că decadenta morală și religioasă este strâns legată de decadenta națională și invers, — iar unitatea națională prin nimic nu se întărește sau slăbește mai mult, decât prin întărirea sau slăbirea unității de credință și de conduită a natiunii. Acest fapt este cu atât mai elocvent, cu cât îl constatăm nu numai atunci, ci în tot cursul istoriei universale până astăzi.

Ce poate fi mai folositor pentru un neam, ca o școală profetică, în care să se cultive virtutea bărbăției, o școală în care religia și morala să fie temelia de piatră, pe care să se clădească și să crească viața națională și culturală, — o școală a înfrățirii și consolidării naționale pe baza unității de credință, — o școală generatoare de energii și de personalități, cari în orice împrejurări să-și păstreze curățenia morală, seninătatea vieții și bucuria de a trăi după voia și poruncile lui Dumnezeu. Cu un cuvânt, ce ar putea binecuvânta mai mult un neam, ca o școală de întoarcere la spiritualitate, dinamică, profetică?

Dacă școlile noastre, de orice grad sau categorie ar fi, ar înțelege și ar urma sensul școlii lui Samuil,

s'ar găsi în neamul nostru forte tinere, fii de profeți, cari să accelereze evoluția unei grandioase epoce de expansiune culturală în istoria noastră națională, cu mult superioară celei de pe vremea lui David și Solomon. Numai să *pășim pe urmele profeților și să facem din școlile tarii adevărate focare de renaștere națională printr'o acțiune vie de renaștere religioasă și morală.*

*

Un rol important în viața religioasă-morală îl au psalmii regelui David și ai celorlalți autori sacri.

În general psalmii sunt poezii, rugăciuni și cântări religioase. În forma și în cuprinsul lor reprezintă cea mai aleasă comoară de simțire și cugetare biblică. Au intrat dela început în serviciul cultului divin, ca imne și rugăciuni cântate de corul și orchestra templului iudaic. În cultul creștin psalmii de asemenea au un rol covârșitor de însemnat, atât prin bogăția inspirației și a sentimentelor cari înaltă inima spre adorarea lui Dumnezeu, cât și prin clasicismul cugetărilor cari luminează ca niște făclii aprinse drumul ce duce la mântuire și sfințenie. — Cuprinsul lor este foarte variat. Din acest motiv e și foarte greu a le face o împărțire. Deși au fost împărțiți în psalmi istorici, mesianici, didactici, de pocăință, rugăciuni și imne, — totuși acelaș psalm poate fi în cuprinsul lui și istoric și mesianic și didactic s. a. m. d.

În convertire, rolul cel mai important îl au *psalmii de pocăință* (în edițiile vechi, psalmii: 6, 31, 37, 50, 101, 129, 142; în traducerile noi: 6, 32, 38, 51, 102, 130, 143). În fruntea lor stă psalmul 50, care ar trebui să fie rugăciunea de seara și dimineața a fiecărui om,

ca și Tatăl nostru și Născătoarea. Toți psalmii, dar mai ales cei de pocăință, sunt spovedanii, rugăciuni, cereri de iertare a păcatelor și implorări de ajutor dela Dumnezeu. Ei exprimă durerea sufletului chinuit de păcat, dorința de izbăvire și cererea de iertare adresată lui Dumnezeu.

Omul depărtat de Dumnezeu este nefericit. De aceea strigă: *Miserere* — Miluește-mă Dumnezeule după mare mila ta... (Ps. 50, 1)... *De profundis* — Dintru adâncuri am strigat către tine, Doamne, Doamne auzi glasul meu (Ps. 129, 1)... Când însă este aproape de Dumnezeu, este fericit. Izbucnește în strigăt de bucurie și-i cântă laude din toate puterile sale vocale și instrumentale.

Psalmii încep cu fericirea bărbatului care urmează legea Domnului, continuă cu binecuvântarea celor credincioși, invoacă sfințenia și preamărește lucrarea providențială alui Dumnezeu, arată osânda celor răi și încheie cu un apel la pocăință, ca toată suflarea și toată făptura să facă voia Bunului și Atotputernicului Dumnezeu. „*Cântați Domnului cântare nouă*” (Ps. 149, 1). „*Toată suflarea să laude pe Domnul*” (Ps. 150, 1).

Ca să poți înțelege psalmii, trebuie desigur să-i citești de 10, de 20 și de o sută de ori. N'a avut emoții curate și n'a gustat frumusețe și bucurie duhovnicească, cine nu a cetit Psaltirea.

Poezia și cugetarea psalmistă este una dintre cele dintâi puteri spirituale care arată contrastul dintre starea omului drept și a celui nelegiuit și determină sufletul spre convertire. De aceea o amintim aci, alături de predica și puterea prorocilor.

CONVERTIREA IN VECHIUL TESTAMENT

Lucrarea profeților avea și un caracter pregătitor, pedagogic. Coroana operii lor va fi Noul Testament, Mesia Mântuitorul, când Dumnezeu va da legile Sale în gândurile oamenilor, le va scrie în inimile lor și El va fi Dumnezeul lor, iar ei poporul Lui (Ieremia 31, 32;. In acest scop ei chiamă poporul să nu se depărteze de voia lui Dumnezeu, să păstreze curată credința monoteistă și să aștepte cu nădejde împlinirea făgăduințelor divine.

In acest sens mesianic si monoteist, trebuie înțeles actul convertirei în Vechiul Testament. Nu poate fi vorba de convertire în felul creștin, ci de chemarea poporului și a prorocilor în slujba Domnului, de întoarcere dela păcat la virtute și dela idolatrie la Dumnezeu.

•

CONVERTIREA IN NOUL TESTAMENT

Pocăiti-vă și credeți în Evanghelie

Marcu 1, 15

Am definit convertirea, actul de întoarcere la Dumnezeu. Astfel înțelegea convertirea, întreg Noul Testament nu este altceva, decât cartea prin excelență a convertirii, cartea întoarcerii la Dumnezeu, în raiul fericirii pierdute. Nu este scriere sau capitol în cuprinsul Noului Testament, care să nu urmărească acest scop mântuitor: pocăința, întoarcerea și împăcarea omului cu Dumnezeu.

Noțiunile pe cari le întâlnim în Noul Testament și cari designează actul și esența convertirii sunt: întoarcerea la Dumnezeu, pocăința, făptura nouă, omul cel nou, viața cea nouă, nașterea din nou, s. a. Nu ne referim aci la înțelesul lor dogmatic, ci le folosim în sens practic, sens care e și în nota vremii și a subiectului.

Predica sfântului Ioan Botezătorul, Evanghelia Mântuitorului și propoveduirea apostolilor a început printr'un apel la renaștere: „Pocăiți-vă!” (Matei 3, 2; 4, 17 și Fapte 2, 38). Acest apel se repetă de multeori în diferite forme, dar urmărind sistematic același scop: biruința omului în luptă cu păcatul și eliberarea din eroare prin convertirea la Adevăr.

Doctrina regenerării spirituale, Isus Hristos o discută în convorbirea nocturnă cu fariseul Nicodim. „Amin zic tie, grăeste Isus, de nu se va naște cineva din nou, nu va intra în împărăția lui Dumnezeu”. Fariseul se miră: cum poate cineva să se nască din nou, odată

ce e bătrân. Dar Isus i-a răspuns din nou: „Amin, amin grăesc ție: de nu se va naște cineva din apă și din duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din carne, carne este și ce este născut din duh, duh este. Nu te mira că ti-am zis: „ *Trebue să vă nașteți de sus*” (Ioan 3, 1—7). Teosofia și spiritismul scot din aceste cuvinte doctrina reîncarnării. Fals. Aci se spune limpede, că Mântuitorul dupăcum designează un botez cu apă pentru om, așa îi designează și un botez spiritual, un botez cu foc, o regenerare morală, cu concursul harului sfintitor.

în ce constă mai departe aceasta renaștere, sau convertire, aflăm fie din cuvintele Mântuitorului sau ale Apostolilor adresate ascultătorilor lor, fie din analiza diferitelor cazuri de convertiri pe cari le aflăm în Noul Testament.

1. Mântuitorul face apel la pocăință, cheamă în repetate rânduri pe toți cei osteniți și năcăjiți la sine; îndeamnă la jertfa și lepădarea de sine, la luarea crucii și la urmarea Evangheliei Sale; la rugăciune și priveghere, la răbdare în ispite și la stăruință în suferințe și la atâtea alte virtuți și fapte, pe cari numai un om desbrăcat de păgânătate și întors integral spre Dumnezeu, le poate face. Împlinirea tuturor acestor chemări și îndemnuri înseamnă *urmarea lui Hristos*, înseamnă renaștere și mântuire. Cine nu are înaintea lui mereu vie icoana vieții lui Isus și nu pășește cu încredere pe urmele Lui, se cufundă ca Petru în mare... încât, un prim și fundamental răspuns la întrebarea în ce constă convertirea în Noul Testament, este: *în urmarea desinteresată a Mântuitorului Hristos și a Evangheliei Sale*. „Nici unul care pune mâna lui pe plug și se uită în-

darat, nu este vrednic de împărăția lui Dumnezeu" (Luca 9, 62. Vezi și Luca 18, 22 și 9, 57).

2. Primii ucenici cari au urmat spontan și liber pe Mântuitorul, au fost Apostolii. Aceștia au renunțat de bună voie la îndeletnicirile și câștigurile, casele și comoditatea lor, la vămile, la corăbiile și la tot ce le putea să le asigure traiul și liniștea vieții. Fiecare învățacel, când i-a zis învățătorul: „Vino după mine", a lăsat toate ale sale și a plecat pe urmele lui Isus. „Iată noi toate am lăsat și am urmat ție", spun ei mai târziu. Această alegere și asociere devotată a fost primul punct din programul de învățătură pe care ucenicii l-au primit dela Mântuitorul. Dar cu aceasta, convertirea nu era desăvârșită. Era abia la început. Urcaseră numai *prima treaptă* în actul convertirii. Convertirea apostolilor este o lucrare lentă. Timp de 3 ani ei ascultă și urmează pe Mântuitorul, îi fac și declarații de credință și iau parte cu El la intrarea sărbătorească în Ierusalim și la Cina cea de taină. Dar a fost deajuns denunțarea unei slujnice, ca și cel mai bătrân dintre apostoli, Petru, care a făcut cea mai hotărâtă mărturisire de credință în divinitatea Mântuitorului, să se lapede de El și să spună că *nici nu-l cunoaște*.

A doua treaptă în convertirea Apostolilor a fost învierea. Acum încep Apostolii să se reculeagă. Acum li se deschide mintea ca să înțeleagă Scripturile și tainele împărăției lui Dumnezeu. Sufletul lor intră *acum* într'o conștientă prefacere. De abia acum începe să li se deschidă ochii și să priceapă ce înseamnă să fii ucenic sau învățacel, și ce înseamnă să fii martorul Domnului și apostolul Evangheliei. Dar nici acum convertirea nu este deplină. Mai lipsea puterea de sus,

focul sacru al entuziasmului nebiruit, care să-i consacre și să-i purifice.

Desăvârșirea convertirii o face Duhul Sfânt, prin flacăra și puterea limbilor de foc. Aceasta este *a treia* și cea din urmă treaptă în procesul de convertire lentă a sfinților Apostoli. Duhul adevărului luminează slugile Domnului și din Ierusalim, Iudeia și Samaria, până în Babilon, India, Alexandria, Atena și Roma și mai departe, până la marginile pământului, s'au auzit graiurile lor.

Toate le-au lăsat și au slujit cu credință și cu iubire pe Stăpânul și Domnul lor, îndurând până la mucenicie toate prigoanele și nevoile, pentru triumful împărăției lui Dumnezeu pe pământ. „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos ?... Nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele viitoare, nici puterile înălțimii, nici iadul, nici [o altă faptură nu poate să ne despartască de dragostea lui Dumnezeu, care este în Isus Hristos Domnul nostru" (Romani 8, 35—39). "Noi apostolii nebuni suntem pentru Hristos... Până în ceasul de acum îndurăm foame și sete, goi umblăm și primim bătaie, suntem fără de cămin și ne trudim muncind cu manile noastre. Ocăriți noi binecuvântăm. Prigoniți noi răbdăm. Huliți noi mângăiem. Ca măturătura lumii ne-am făcut, ca gunoiul tuturor, până astăzi" (I Corinteni 4, 9—13).

Iată cine au fost Apostolii după convertire. Și cu aceasta am primit încă un răspuns la întrebarea noastră. Convertirea în Noul Testament constă dintr'un act de lepădare de sine și sacrificiu spontan, dus până la jertfa vieții personale. „Cine vrea să vină după mine să se lapede de sine, să-și ia crucea sa și să-mi urmeze" (Luca 9, 23).

5. Cine se lapadă de sine și urmează lui Hristos, se înrolează în slujba sfințeniei. Creștinismul propagă curățenia cugetului și a vieții, cel mai sublim ideal: sfințenia. Orice faptă a omului trebuie să poarte pecetea sfințeniei. În aceasta privință avem un exemplu clasic de convertire în persoana vameșului *Zaheu*. Îmbogățit prin fraudă, *Zaheu* stând în fața Domnului suferă o schimbare fulgerătoare. În apropierea sfințeniei întrupate și-a simțit îndată vina vieții sale și necesitatea de a-și descărca și ușura conștiința de păcatele care îl nelinișteau și-i apăsau pe inimă. Prezenta lui Isus în casa sa îi dă ocazia să rupă cu trecutul său, necinstit. În chip indirect face o spovedanie a păcatelor și spontan mărturisește crezul și conduita vieții sale viitoare: „Doamnei Iată jumătate din averea mea o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit”. În fața acestei convertiri sincere și neașteptate, Mântuitorul răspunde: „Astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia... Pentru că Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut” (Luca 19, 1 – 10).

Zaheu a fost un funcționar bogat, dar pierdut. Isus a venit să caute și să mântuiască pe omul cel pierdut și pe toți păcătoșii, între cari se numără și atâția *Zahei* bogați, nedrepti și nemilostivi.

Ce așteaptă Isus Hristos dela bogați? Dela *Zaheii* lumii, ca să-i mântuiască? Să facă ceea ce a făcut biblicul *Zaheu*, care a primit pe Isus cu bucurie în casa sa și și-a împărțit averea cu săracii, cu nedreptățiții și cu năpăstuiții pământului. Isus Mântuitorul așteaptă să intre și să fie primit cu bucurie în casa bancherilor și a bogaților. Acest lucru îl dorește astăzi și dorința Lui se

înalță în fața omenirii ca o poruncă sfântă și ca un
 îngeresc glas de chemare la mântuire. Hristos Mântuitorul vrea convertirea bogaților. Din Zaheu cel vechiu, dorește un Zaheu nou, o faptură și o viață nouă. Din capitalul material al marilor întreprinderi și bănci naționale și internaționale, vrea un capital moral, pe care furii și moliile să nu-l strice. Vrea ca lângă strălucirea palatelor cu zeci de etaje, să nu mai străjuiască coliba cu toate mizeriile și nenorocirile ei, iar lângă marile mese și magazine, pline de toate bunurile, să nu mai suferă și să plângă săracul Lazăr. Căci și așa repartizarea imorală a bunurilor se nimicește prin însuși germenul corupției și al nelegiuirii pe care îl cuprinde. „Morala este prima lege a economiei politice»/. Când ea nu se observă la persoane, se observă în lucruri", spune un cugetător politic contemporan (contele W. L. Beuchamp). Fără știrea și voia noastră o forță mai presus de socotelile oamenilor cere și impune din necesități morale și sociale, exproprierea pământului latifundiar și conversiunea capitalului parazitar. Pământul și banul este firesc și moral ca să ajungă în mâna acelor care îl lucrează întru sudoarea frunții, sau cel puțin să răsplătească cinstit omului echivalentul muncii, ori să fie repartizat între patron și muncitor în chip mai echitabil. Aceasta o dorește Mântuitorul Hristos dela bogații lumii: convertirea morală. Să-si descarce povara păcatelor, să și le răscumpere prin opere de asistență socială și milă creștină, după exemplul lui Zaheu și să se dedice la o viață nouă, — după ce au rătăcit pe atâtea căi pierdute, ca și fiul risipitor din Evanghelie (Luca 15).

Mărturisirea și abjurarea păcatului prin pocăință

este deci alt moment în actul convertirii. Sfințenia nu are nimic comun cu păcatul. Acest lucru l-a înțeles atât Zaheu, cât și femeia păcătoasă, căreia Isus i-a zis: „Du-te; de acum să nu mai păcătuiești” (Ioan 8,11). Ținta supremă a convertirii este perfecțiunea morală și spirituală. „Fiți desăvârșiți, precum Tatăl vostru cel ceresc este desăvârșit” (Matei 5, 48).

4. În legătură intimă cu spovedania și curățirea păcatului este eliminarea eroarei și înlocuirea ei cu adevărul. Sunt în viață adeseori oameni, cari pe bună credință că fac bine, apucă pe căi rătăcite dela drumul adevărului. În convertire se lucrează la o schimbare radicală, la o purificare integrală a concepției despre lume și om, fie ea de natură religioasă, filosofică sau practică. La unii această transformare se întâmplă lent, cum au fost Apostolii cari în procesul convertirii ajung la limita perfecțiunii abia prin învierea Mântuitorului și prin Pogorârea Sfântului Duh. Convertirea poate fi fructul unor studii și experiențe îndelungate, uneori de o viață întreagă. La alții convertirea se întâmplă subit, izbucnește fără de veste, năpraznic, — și aci ajungem la cea mai celebră convertire, care a fost cea a sfântului apostol *Pauel*, din calea Damascului.

Saul s'a născut în Tarsul Ciliciei, care în vremea aceea era un însemnat centru comercial și cultural. La început aci, apoi în Ierusalim s'a pus în curent cu întreaga cultura timpului său. A cunoscut și asimilat cultura greacă și ebraică, având dascăl pe cel mai distins cărturar al evreilor de atunci, pe Gămăliei. Făcea parte din secta fariseilor și era foarte credincios legii strămoșești, dupăcum el însuși ne spune: „Sunt din neamul lui Israel, evreu din evrei, după lege fariseu, în ce

privește râvna, prigonitor al bisericii... Născut în Tarsul Ciliciei, am crescut în oraș (Ierusalim), învățând la picioarele lui Gămăliei, să țin cu strășnicie legea părintească" (Filipeni 3, 5—6 și Fapte 20, 3).

Mai întâiu îl întâlnim ca martor la uciderea cu pietre alui Ștefan, cel dintâiu mucenic din biserica creștină (Fapte 7, 58). De aci, râvna lui contra creștinismului se aprinde tot mai mult. Cu cât creșteau comunitățile creștine și numărul convertirilor la creștinism, cu atât ura fariseului Saul era mai înverșunată. Strășnicia cu care ținea el la legea fariseilor l-a împins la o dârză prigoană contra creștinilor. Dar, după vorba lui Gămăliei, lucrul care este dela Dumnezeu nu poate fi nimicit de oameni, și fariseul Saul, prin voia lui Dumnezeu, avea să ajungă marele și nemuritorul apostol Pavel.

Căci, în vremea aceea, „Saul suflând mereu amenințare și omor împotriva ucenicilor Domnului, s'a dus la arhiereu și a cerut dela el scrisori către sinagogile din Damasc, ca, de ar afla pe vreunii atât bărbați cât și femei, că sunt pe calea aceasta, legați să-i aducă în Ierusalim. Dar pe când călătorea și era aproape de Damasc, o lumină din cer l-a învăluit deodată ca într'un fulger. Și Saul căzând la pământ, a auzit un glas care-i zicea: Saule, Saule de ce mă prigonești? El a zis: Cine ești tu, Doamne? Iară Domnul: Eu sunt Isus, pe care tu îl prigonești. Greu îți este să lovești în țepușe cu piciorul. Dar scoală-te și stai în picioare. Căci spre aceasta m'am arătat ție, ca să te rânduesc slujitor și martor, atât celor ce ai văzut, cât și celor pentru care va fi să mă arăt ție. Te-am scos pe tine din acest popor și dintre neamurile către care te trimit, ca să le deschizi ochii, să se în-

toarcă dela întunec la lumină și dela stăpânirea Satanei la Dumnezeu, și prin credința întru mine să primească iertarea păcatelor și parte cu ceice s'au sfințit. Ci el, tremurând și îngrozit a răspuns: Doamne, ce voiesti să fac? Iară Domnul i-a grăit: Scoală-te și intră în cetate și ți se va spune ce trebuie să faci. Iar bărbatii, cari mergeau cu el pe cale, au stat locului înmărmuriți, căci îl auzeau, dar nu vedeau pe nimeni. Saul orbit, a fost dus de mână până în Damasc, unde trei zile a stat în post și rugăciune. Aici un ucenic al Domnului, Anania, a primit porunca dela Domnul să-l caute: „Mergi, i-a zis Domnul, fiindcă acesta îmi este *vas ales*, ca să poarte numele meu înaintea păgânilor și a împăraților și a fiilor lui Israel...” Aflându-l Anania, i-a comunicat că este trimis de Isus, ca să-și primească vederea și să se umple de Sfântul Duh. „Și îndată au căzut de pe ochii lui ca niște solzi și iarăși a văzut, și sculându-se s'a botezat. Apoi luând de mâncare, s'a întărit. Si a stat cu ucenicii din Damasc câteva zile» Și degrabă, în sinagogă, a propovedit pe Isus, că el este Fiul lui Dumnezeu" (Fapte 9, 1 — 10; 22 și 26).

Au căzut solzii de pe ochii prigonitorului, solzii patimei și ai orbirii spirituale și fariseul Saul devine apostolul Pavel. Din cel mai mare prigonitor, devine cel mai mare propagator, cel mai înfocat misionar al Evangheliei creștine, dela Ierusalim la Damasc, Cipru, Efes, Filipi, Tesalonic, Atena, Corint și Roma, în fața areopagului și a sinedriului, a consulilor și a împăraților, — predică întoarcerea la Dumnezeu și mântuirea. Cel care plecase în lume, ca să lege în obezi pe ucenicii Mântuitorului, de acum încolo cutreeră lumea vestind pe Hristos și crucea Lui. Cel care până

acum trăia din litera legii, acum trăiește „în Hristos”, expresia lui favorită pe care o întrebuințează de vre-o 164 ori în epistolele sale. Cel care era odată plin de ura contra lui Hristos, cântă cel mai înflăcărat, cel mai înălțător și mai dumnezeesc de frumos imn dragei, care nici odată nu pierie (I. Cor. 13). „Deacum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Gal. 2, 20).

Nu au fost osteneli, bătăi, închisori și primejdii, pe cari să nu le fi biruit trupul lui slab și bolnăvicios: „Dela Iudei, de cinci ori am luat patruzeci de bice, fără unul. De trei ori am fost bătut cu vergi; odată am fost împröscat cu pietre; de trei ori s'a sfărămat corabia cu mine; o noapte și o zi m'am zbatut în mijlocul mării. În călătorii — de multe ori, în primejdii pe râuri, în primejdii din partea tâlharilor, în primejdii din partea neamului meu, în primejdii din partea păgânilor, în primejdii în orașe, în primejdii în pustie, în primejdii pe mare, în primejdii între frații mincinoși; în osteneală și în muncă, în privegheri prea adesea, în foame și în sete, în posturi de multe-ori, în frig și în golătate. Lăsând la o parte aceste lucruri de dinafară, în fiecare zi sunt îmbulzit și port grijă tuturor bisericilor” (II. Cor. 11, 24—28). Cele 14 epistole, cari ne-au rămas dela el, sunt mărturii vii despre apostolatul său unic în toată viața și istoria bisericii creștine. Dacă sfântul Petru a fost numit „apostolul evreilor”, sfântul Pavel a fost cu drept cuvânt numit „apostolul neamurilor”, căci lui se datorește în primul rând creștinarea Europei și Asiei-Mici. Acesta a fost apostolul Pavel. Viața lui este ca și a Mântuitorului: toți o admiră, dar puțini se pot măcar apropia de ea.

Din exemplul apostolului Pavel, ca și din convertirea femeii samarinence (Ioan 4), în actul convertirii întâlnim încă o lăture esențială: *schimbarea vieții și desăvârșirea concepției despre lume și om*, „când bunătatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință, spre cunoașterea adevărului” (cf. Rom. 2, 4 și II Tim. 2, 25).

5. Mai aflăm în convertire și un act de mărturisire, o declarație publică de credință și dragoste față de Isus Mântuitorul. Amintim declarația apostolului Petru, făcută în numele apostolilor: „Noi am crezut și am cunoscut că Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu” (Ioan 6, 69). Cea a tâlharului de pe cruce, care s'a convertit în ultima clipă a vieții prin cuvintele: „Pomeneste-mă Doamne într-o împărăție Ta” (Luca 23, 42), sau a lui Toma necredinciosul, după ce s'a încredințat de înviere, când a zis convins: „Domnul meu și Dumnezeul meu” (Ioan 20, 28).

Mai impresionantă în aceasta privință este atitudinea femeii desfrânate, care sta în casa fariseului lângă picioarele lui Isus și plângând îi uda cu lacrimile căinței picioarele și cu părul capului le ștergea, apoi le săruta și le ungea cu mir... „Drept aceea, grăiește Mântuitorul, iertate sunt păcatele ei cele multe, căci *mult a iubit...* Credința ta te-a mântuit; mergi în pace” (Luca 7, 50).

Această *mărturisire și manifestare de dragoste și credință față de Mântuitorul, sinceră și publică*, exprimă un semn de profundă reculegere și înnoire sufletească, de hotărâre îndreptare prin convertire.

6. În sfârșit, mai întâlnim în convertire și un aspect spiritual excepțional: *profetismul* sau slujba mesianismului creștin, în care au fost angajați prorocii, apo-

stolii și toți misionarii bisericii. Profetismul este slujba chemării la convertire în numele lui Dumnezeu, pentru slava lui Dumnezeu și fericirea oamenilor; este „darul și apostolia” în serviciul creștinării.

Un convertit are viziunea adevărului și trăiește viața în sfințenia și în plinătatea ei divină. El întrupează în carne și în spirit persoana adevăratului profet, apostol sau misionar al Evangheliei. El nu cunoaște alt ideal, decât adevărul biblic, și nu simte altă plăcere, decât să-și împlinească misiunea lui sfântă, mesianică. Cuvântul lui este o predică profetică, iar activitatea lui, o fanatică slujire a lui Hristos și a Bisericii sale.

Forma aceasta de viață închinată integral slujbei lui Dumnezeu este o sinteză de cea mai pură spiritua-litate. Ea cuprinde esența vieții religioase și morale. Este floarea vieții apostolice și misionare.

Duh profetic și apostolic, în slujba mesianismului creștin, — iată marea taină și putere a unei misiuni, care are chemarea să aducă sufletele oamenilor la viața trăită după pravila Evangheliei.

Rezumând cele ce am spus, constatăm următoarele: convertirea creștină este un act — lent sau subit — de întoarcere și trăire în Hristos prin grația lui Dumnezeu. Primul ei predicator a fost Mântuitorul Hristos, care și-a început activitatea publică printr'un apel la conver-tire: Pocățiți-vă, *convertiti-vă* și credeți în Evangheliei (Marcu 1, 25). Faceți pocăință, transformați-vă ființa până în cele mai intime principii, sentimente și fapte. Schimbati-vă întreg felul de a cugeta, de a simți și lucra și potriviți-l după Evanghelie. Prin astfel de cuvinte cari cuprind în sâmbure întreg programul misiunii Sale,

Mântuitorul exprimă ideea fundamentală a creștinismului: convertirea și credința în Evanghelia lui Dumnezeu.

După doctrina Noului Testament convertitul este un om care a învins păcatul; un mort păcatului și viu lui Dumnezeu (Rom. 6, 4—11). Un om care trăiește o viață nouă; o inimă nouă și un duh nou; un om nou, desbrăcat de omul cel vechiu împreună cu faptele lui (Efeseni 4, 22—24 și Colos. 3, 9—11). Convertitul nu mai trăiește el, ci Hristos trăiește în el (Gal. 2, 20), identificat cu Hristos și cu misiunea Lui. Convertitul este un om îmbrăcat cu armele lui Dumnezeu, cu pacea, dreptatea și adevărul (Efeseni 6, 10—18), renăscut din apă și din duh (Ioan 3, 5), o făptură nouă (2. Cor. 5, 17) care trăiește în atmosfera tainelor lui Dumnezeu, — în Hristos. *„Dacă este cineva în Hristos: este făptură nouă”...*

În concluzie, convertirea în Noul Testament constă:

1. În trecerea dela păgânism la creștinism și în urmarea necondiționată și desinteresată a Mântuitorului Hristos și a Evangheliei Sale.

2. Într'un act de lepădare de sine și sacrificiu spontan dus până la jertfa vieții personale.

3. În abjurarea și spovedirea păcatului spre a trăi sub legea sfințeniei.

4. În schimbarea și desăvârșirea concepției despre lume și viață, în sens creștin.

5. Într'o mărturisire de credință și iubire sinceră, față de Mântuitorul nostru Isus Hristos.

6. În acțiunea de propagandă a mesianismului creștin.

CONVERTIRI DIN LUMEA VECHIE

Dumnezeu nu voiește moartea
păcătoșului, ci să se întoarcă și să
fie viu. *lezechiil 33, 11*

În cele ce urmează vom culege de pe drumurile
Damascului, câteva exemple de convertire, pe cari cuno-
scându-le și urmându-le, să ne renastem inima și viața
morală, biruind prin creștinism păgânismul din noi.

Din seria lor nesfârșită ne oprim la Iustin Martirul
și Filosoful, la Ciprian, la Fericitul Augustin, la Moise
Arapul și la Măria Egipteanca.

Iustin Martirul a trăit în veacul al doilea după Hristos.
Născut din părinți păgâni în Sichem (Samaria), a urmat
mai multe școli filosofice, cari însă nu au putut să-l
mulțumească. Amărât și neliniștit se plimba pe malul
mării, unde întâlnește pe un bătrân venerabil, care îl
sfătuiește să cetească scrierile profeților și ale aposto-
lilor. Cetind sfânta Scriptură, Iustin se convinge de ade-
vărul înțelepciunii biblice și trece la creștinism deplin
încredințat, că a putut afla lumina și pe Dumnezeu...

„Un foc se aprinse imediat în sufletul meu: atunci am
fost cuprins de dragostea pentru profeți și pentru oamenii
prieteni ai lui Hristos; și reflectând în mine însumi la
toate aceste cuvinte, m'am convins, că singură această
filosofie este sigură și folositoare" (Dialog VIII).
Acest filosof convertit din motive intelectuale, deschide
o școală la Roma, prima școală superioară, creștină.
El este primul care încearcă apropierea dintre filosofie

și creștinism, primul care a luat apărarea bisericii pe teren apologetic și arată superioritatea creștinismului față de iudaism și păgânism — în cele două Apologii ale sale și în Dialogul cu Iudeul Trifon. La urmă toată viața și opera și-a încununat-o cu moarte de martir, suferită sub împăratul Marcu Aureliu.

După Iustin, ca și înainte de el și împreună cu el, au mai fost și alți convertiți, cari pe lângă trecerea dela păgânism la creștinism, ne-au lăsat și unele scrieri și documente foarte prețioase asupra convertirii, cum au fost: Tertulian, Clement Alexandrinul — care a scris un tratat special despre convertire: *Protrepticul* sau *Convertitorul* care cheamă pe oameni la mântuire, Ciprian, Grigorie de Nisa, Fericitul Augustin ș. a. Dintre ei mai amintim aci despre convertirea sfântului Ciprian, a Fericitului Augustin, alui Moise Arapul și a cuvioasei Măria Egipteanca.

Ciprian, născut în Cartagena la anul 200, era de profesiune retor. Fiind om bogat, a coborât până pe ultima treaptă a crizei morale. Din starea aceasta l-a ajutat să iasă un preot bătrân, Caecilianus. „Ca un orb rătăceam în întunerecul nopții bătând la întâmplare pe marea agitată a lumii, umblând în voia vânturilor, nestiind de viața mea, străin de adevăr și de lumină. Fiind obicinuit cu vechile moravuri, credeam că este greu și nepotrivit ceea ce îmi făgăduia bunătatea divină pentru mântuirea mea. Cum s'ar putea renaște un om pentru o viață nouă prin botezul apei mântuitoare, să fie regenerat, curățit de ce avusese, și fără să-și schimbe trupul, să-și schimbe sufletul... Cum era posibil, îmi ziceam eu, o asemenea conversiune... iată ce mă întrebam eu adesea. Căci eu însumi eram prins

și deținut în mii de păcate ale vieții mele plăcute și nu credeam să mă pot debarasa de ele, atât eram de sclav al viciilor ce se țineau de mine"... Si totuși a făcut experiența, la 45 de ani.

Renașterea din apă și din duh a fost posibilă, dupăcum însuși ne-o spune după botez: „Apa regeneratoare spală în mine petele vieții mele anterioare; în inima curățită de păcate, lumina venită de sus se răspândește. Spiritul coborât de sus mă schimbă într'un om nou într'a doua naștere. într'un chip minunat am văzut certitudinea urmând îndoielii, văzui deschizându-se porțile închise și arzând întunecimea: găseam cu ușurință ceea ce înainte părea greu și posibil, ceea ce înainte credeam imposibil". În acest chip, retorul convertit ajunge una din cele mai mari figuri pe care le-a dat biserica africană.

Convertirea Fericitului *Augustin* este datorită unei duble crize de care suferea fiul evlavioasei Monica: criza morală și criza intelectuală. Născut în Tagaste, Africa (354), a dat încă de tânăr dovada unui extraordinar talent, care s'a distins în studiul filosofiei și al retoriceii. Dar talentul niciodată nu a fost o piedecă în calea decăderii morale și Augustin cade și el în mocirla desfrâului. La vârsta de 20 ani a fost ademenit să intre în secta maniheilor, dar dupăce a văzut, că aderenții ei se mândreau mereu cu „adevărul" și de fapt inima lor era „goală de adevăr", i-a părăsit. Maniheismul nu a putut să-i înlăture din suflet viermele îndoelilor.

Părăsește Cartagena unde era învățător de retorică și se așează la Roma, „târgul cel mai dorit și mai plin de făgăduințe pentru toți cei ce ar fi avut de pus în

valoare daruri personale alese și idei proprii" (E. Buonaiuti). Nici aci nu află ce căuta.

Neliniștit se muta la Milan, tot ca dascăl de retorică. Aci luptele și frământările lui interne, rugăciunile mamei sale Monica și predicile vestitului episcop Ambrosie, au mărit și mai mult furtuna din sufletul lui. Conștiința lui începe să se împartă între două voințe: una a trecutului păgân și alta a creștinului.¹ „Voința cea nouă, care începea să se nască în mine, de a-ți servi cu abnegație și de a mă bucura de tine, o Dumnezeu meu, singura fericire adevărată, nu era încă capabilă de a întrece pe cealaltă, întărită prin obicinuită. Astfel două voințe, una veche, cealaltă nouă, prima trupească, cea de a doua spirituală, se combăteau mereu și conflictul lor îmi sfâșia sufletul" (Confes. V).

Intr'o zi, zguduit până în adâncul inimii, se plimba tulburat prin grădina casei sale din Milan, meditănd scrierile sfântului Pavel și predicile episcopului Ambrosie. Prietenul și asistentul neliniștilor sale, Alip, era singurul lui însoțitor. Deodată o nouă și violentă furtună îi răscolește conștiința, pe urma căreia inima i se înmoae, ochii i se umezesc și o ploaie de lacrimi îi brăzdează fața. Se depărtează îndată de Alip și se așează sub un smochin, ca să plângă în libertate și aci își varsă durerile sufletului în mângăetoare, „lacrimi și suspine religioase". Dar iată că de undeva din apropiere auzi un glas ca de copil, care îi cântă și-i repetă cuvintele „Toile et lege", adică „la și cetește-l" „Eu îmi schimbai îndată înfățișarea — spune Augustin — și începui să caut cu atenție în mine însumi, să-mi explic prin amin-

¹ Cf. N. Grosu, în lucrarea: O Instituție de educație ort. p. 79—80.

fire, dacă în anumite jocuri, copiii n'aveau obiceiul să cânte ceva asemănător. Nu-mi aminteam să fi auzit vreodată. Oprind atunci cursul lacrimilor mele, eu mă ridicai, neputând să-mi explic altfel aceste cuvinte, decât ca poruncă divină să deschid sfânta Scriptură și să cetesc capitolul, pe care aveam să-l găsesc la întâmplare. Eu auzisem că Antonie, intrând într'o biserică în momentul când se ceteau aceste cuvinte din Evanghelie: „Mergi și vinde tot ce ai și împarte săracilor și vei avea comoară în cer și vino și urmează-mie” — le-a primit ca pe o poruncă a cerului și s'a convertit. Mă întorsei deci repede în locul în care rămăsese Alip. Acolo lăsasem eu cartea Apostolului, când mă depărtasem. O luai, o deschisei și cetii în tăcere capitolul, pe care îmi căzură ochii: „Nu trăiți nici în nesătiul vinului, nici în al cărnii, nici în necurăția desfrâului, nici într'un duh de încordare și de pizmă, ci îmbrăcați-vă în Domnul nostru Isus Hristos”. N'am voit să cetesc mai mult. Nu mai era trebuință, căci abia am terminat acest crâmpie și se răspândi în sufletul meu o lumină care îmi dădu pacea și într'o secundă, dispăru întunerecul îndoielilor mele. Pe urmă după ce am însemnat acest loc în carte, nu știu cu ce semn, am închis-o și cu o înfățișare blândă povestii lui Alip ceea ce mi se întâmplase. Nu știam ceea ce se petrecea în acel moment în sufletul prietenului meu, dar el mă făcu să înțeleg. Dorea să vadă ce cetisem și îi arătă. El ceti într'un verset următor cuvintele: „Primiți pe cel slab în credință”. Alip își aplică sieși aceste cuvinte și mi se încredință. El era atât de întărit în urma celor întâmplate, încât fără nici o tulburare sau ezitare, se asocia cu mine într'un li-

niștit și pios plan, conform cu moravurile sale, de multa vreme mai curate decât ale mele. Plecarăm să căutăm pe mama. Ii făcurăm cunoscut evenimentul și se bucură. îi povestirăm cum s'a întâmplat și era fericită".

Acum se împlinesc cuvintele de consolare ale episcopului Ambrosie, pe cari le adresase maicii sale când a venit odată la el, ca să-si ușureze durerile sufletești prin lacrimi: „Mângâie-te, mamă! Căci nu este cu puțință să piară fiul atâtor lacrimi".

în noaptea dintre 24—25 Aprilie 387, Augustin primea botezul din manile episcopului Ambrosie, deplin conștient, că un har deosebit al Sfântului Duh s'a revărsat asupra lui. „Mama lui primea acum prețul lacrimilor și rugăciunilor sale", iar creștinismul pe im mare părinte și scriitor bisericesc. După botez, Augustin își împarte averile săracilor, se retrage la țară în Africa și trăiește în asceză aspră, studii și scrieri de cărți, dintre cari nemuritoare au rămas îndeosebi două: „De civitate Dei" (Despre cetatea lui Dumnezeu) și „Confessiones" (Mărturisirile).

Viata lui Moise Arapul și a cuvioasei Măria Egipteanca reprezintă două exemple de îmbunătățire și perfecționare morală, luate dintre oamenii cei mai păcătoși ai pământului.

Moise Arapul era etiopean de neam, negru după rasă și după îndeletnicire, slugă. Stăpânul sau descoperind în el obiceiul de a fura, l-a gonit dela curte. De aci încolo Moise trăi o viață tâlhărească și ajunse vâtaf de tâlhari, care îngrozi întreg Egiptul prin hoțiile și uciderile lui. Pornit odată cu mânie împotriva unui

păstor care îl opriase dela un mare rău, a trecut Nilul înnot, cu cămașa pe cap și cu sabia în gură, îi pradă câteva oi și pieile lor le dădu pe vin. — Dar nu este prăpastie din care să nu iasă păcătosul prin pocăință. Căci Moise, după multe tâlhării și omoruri, ajungând în legătură de discuții cu călugării din pustia Egiptului, mai ales cu sf. Antonie cel Mare, și lăsându-se cucerit de pildele luminoase ale pustnicilor, se făcu și el anahoret. Scăpând dinir'o oarecare primejdie, „s'a dus la o mănăstire și atâta s'a pocăit, încât a tras și pe soții lui la Hristos prin pocăință”. Când și-a împlinit călătoria pe pământ, a murit „fiind bătrân de 75 de ani, facându-se și preot, și lăsând șaptezeci de ucenici” (Mineiul August, 28).

Mai interesantă este viața cuvioasei *Marfa Egipteanca*, vestită în tot Egiptul prin viața ei destrăbălată. Convertită la creștinism, ea devine înaintevăzătoare și ajunge la atâta desăvârșire duhovnicească, încât trece peste apa Iordanului fără a se cufunda, asemenea Mântuitorului care umbla pe lacul Tiberiadei, ca pe uscat.

Cuvioasa Egipteancă și-a spiritualizat viața în pustia Iordanului, unde a trăit 48 ani. 17 ani a trăit în desfrânare și 48 ani în pocăință, plângându-și ziua și noaptea păcatele. A murit la 1 Aprilie 530. Osemintele ei au fost duse și îngropate la Roma. Viața ei a rămas o pildă de pocăință. De aceea biserica cinstește pomenirea ei în chip deosebit, la deniile de Miercuri seara și în Dumineca din săptămâna a cincea din postul sfintelor Paști. În calendar numele ei este așezat la 1 Aprilie.

Descrierea vieții cuvioasei ne-a lăsat-o sfântul So-

ironie (+ 638) patriarhul Ierusalimului și o aflăm la sfârșitul Triodului. De aci aflăm, că în al 45-lea an al pustniciei sale, Măria s'a întâlnit, în pustie cu un călugăr, Zosima, care era dintr'o mănăstire din Palestina, în care era obiceiul ca în vremea postului mare, călugării să trăiască afară de mănăstire, în pustie. Cuvioasa după ce și-a descris viața sa, a cerut călugărului — preot,

ca peste doi ani să-i aducă sfânta Cuminecătură, spre a se împărtăși înainte de moarte. Zosima a ascultat-o și i-a împlinit dorința. Apoi a fost rugat ca din nou peste un an sa o cerceteze, ceea ce Zosima iarăși a făcut. Acuma însă a aflat-o moartă pe locul unde se împărtășise, precum prevăzuse și presimțise ea.

În cele ce urmează, reproducem după Triod viața cuvioasei și întoarcerea ei la Dumnezeu, așa după cum a povestit-o ea, cuviosului Zosima.

„Mă rușinez părinte, iartă-mă! O groază este a-ți spune lucrurile mele; ci deoarece trupul meu gol l-ai văzut(1), îți voiui goli și lucrurile mele, ca să cunoști de câtă rușine și înfruntare este plin sufletul meu. Nu pentru vreo laudă precum singur ai zis, îți voi spune ție istoria mea; că pentru ce mă voiui lăuda fiind vas ales diavolului? Mă mai gândesc că de voiui începe povestirea cea pentru mine, vei fugi dela mine, precum fuge cineva de un șarpe, nesuferind să auzi cu urechile lucrurile cele necuvioase ale mele, pe care eu nevrednica le-am făcut. Însă îți voiui spune, neascunzând nimic, ci rogu-te pe tine mai întâiu, să nu înce-tezi a te ruga pentru mine, ca să aflu milă în ziua

De atâta vreme în pustie, cuvioasa nu mai avea nici o îmbrăcăminte. Zosima i-a împrumutat o *haină veche și ruptă*, cu care și-a acoperit goliciunea trupului.

judicății. Iară bătrânul dorind să știe viața ei și ne oprit lăcrămând, a început aceea a povesti așa cele pentru dânsa:

Eu, părinte, sunt născută în Egipt și când eram de doisprezece ani și încă trăind părinții mei, m'am lepădat de dragostea lor, m'am dus în Alexandria și după ce mai întâiu mi-am stricat fecioria, am început a face păcatul, neoprită și nesătioasă. Mă rușinez și a gândi, nu numai a le spune cu deamăruntul; dara voiu spune mai degrab ceea ce este mai de nevoie, ca să-mi știi neoprirea trupului meu: Șaptesprezece ani și mai mult am făcut curvie întru popor, nu pentru dăruri sau pentru oarecare plăți, că n'am voit să iau nimic dela cei ce-mi da; iar aceasta o făceam ca mai mulți să alerge la mine în dar și să-mi împlinescă pofa trupească. Și să nu socotești că eram bogată, și de aceea nu luam, că întru sărăcie vietuiam și de multeori flămânzind, cu furca torceam, iar aprinderea de pofă aveam fără sațiu, ca totdeauna să mă tăvălesc în noroiul păcatului. Pentru că aceea mi se părea că este viața, ca totdeauna să întinez firea mea cea slabă.

Deci așa viețuind, am văzut odată pe vremea secerișului popor mult de bărbați, Liviani și Egipteni mergând spre mare și am întrebat pe oarecine ce s'a întâmplat lângă mine: Unde se duc bărbații aceștia așa cu grabă? Iar acela mi-a zis: la Ierusalim, pentru înălțarea cinstitei și de viață făcătoarei Cruci, care în curând se va prăznui.

Si am zis cătră dânsul: Dar oare mă vor lua și pe mine dacă m'as duce cu dânșii? Iar acela mi-a răspuns: Dacă ai chirie și hrană, nimenea nu te poate

opri. Și am zis către dânsul: Cu adevărat frate, n'am nici chirie nici hrană, ci voiu merge și voiu intra într'o corabie cu dânșii si mă vor hrăni ei: Pentru că-mi voiu da trupul meu în loc de chirie, că pentru aceasta voiesc să merg cu dânșii. Ți-am spus părinte Zosima, nu mă sili să-mi mai spun rușinea mea, că mă spăimântează, știe Domnul, că spurc și însuși aerul cu cuvintele mele! Iară Zosima cu lacrimi udând pământul, a răspuns către dânsa: Spune pentru Domnul, o Maica mea spune și nu înceta de povestirea aceasta care-mi este de folos. Iar ea către cele de mai sus a adaos: Deci, acel tânăr auzind nerușinarea spurcatelor mele cuvinte, cuprinzându-se de răs s'a dus. Iar eu lepedându-mi furca, am alergat spre mare, unde am văzut pe ceice alergau; acolo am observat vreo zece bărbați care stau lângă mare, tineri cu trupurile, cari mi s'au părut a-mi fi deajuns spre pofta mea; las că mai intrase și alții mai înainte în corabie. Eu după obiceiul meu cu nerușinare sărind între dânșii: Lua-ți-mă le-am zis, și pe mine, ori unde veți merge ! Pentru că nu mă voiu afla vouă neplăcută! Încă și alte spurcate cuvinte zicând, i-am pornit pe toți spre răs. Iar aceia văzându-mi nerușinarea, luându-mă m'au dus în corabia lor și îndată am început a înnota. Iară celece de aicea am făcut, cum le voiu putea spune tie, o omule al lui Dumnezeu? Ce fel de limbă le va grăi, sau ce auz le va primi, acele lucruri rele ale mele care le-am făcut pe cale și în corabie! Cum și pe ceice nu voiau, eu ticăloasa i-am silit la păcat! Să mă crezi părinte, că mă spăimântează cum a suferit marea desfrânarea mea! Și cum nu și-a căscat pământul gura sa și în iad nu m'a cufundat de vie, pe mine

ceea ce am vânat atâtea sunete cu latul morții ! Ci socotesc că Dumnezeu caută pocăința mea. El, ceice nu voiește moartea păcătosului, ci așteaptă cu îndelungă răbdare întoarcerea lui.

Asa, și cu acest fel de sânguintă m'am suit în Ierusalim și câte zile mai înainte de serbare am petrecut acolo, tot cele de asemenea cu cele dintâiu am făcut, ba încă și mai rele. Pentru că nu eram îndestulată cu tinerii ce au fost cu mine în corabie și pe cale, ci și pe alții mulți, și cetățeni și străini, spre acea spurcăciune îi adunam. Iară după ce a sosit serbarea sfintei înălțări a cinstitei Cruci, eu ca și mai înainte umblam împrejur vânând sufletele tinerilor. Văzând foarte de dimineată pe toți cu un gând alergând la biserică, m'am dus și eu și am alergat la ceice alergau și am intrat cu dânșii în pridvorul bisericii. Și dacă a sosit ceasul sfintei înălțări a cinstitei Cruci a Domnului și eu silindu-mă să intru în biserică cu poporul, mă îndesam, dar înapoi silită și împinsă eram; și în-ghesuindu-mă cu multă osteneală și silă m'am apropiat de ușa bisericii și eu ticăloasă. Iară după ce am pășit pe pragul ușii, alții, toți fără de oprire intrau, iară pe mine oarecare putere dumnezeiască mă oprea, nelăsându-mă să intru; și iarăși m'am încercat, dar înapoi m'am împins și numai eu singură stăm în pridvor lepădată; și părându-mi-se că din slăbiciunea femeiască mi se întâmplă aceasta, iarăși când intrau alții, mă amestecam și mă sileam să intru; ci m'am ostenit în zadar. Pentru că iarăși când piciorul meu cel păcătos s'a atins de prag, biserica pe toți îi primea neoprint pe nimenea, numai pe mine, ticăloasă, nu mă primea; ci ca o mulțime de oaste spre aceasta rânduită ca să-mi

oprească intrarea, așa oarecare năprasnică putere mă oprea și iarăși m'am aflat în pridvor. Astfel de trei și de patru ori pătîmind ostenindu-mă și nimic sporind, am slăbit și mai mult n'am putut să mă mai amestec cu cei ce intrau și întru rușine și desnădăjduire fiind, m'am depărtat și stăm într'un unghiu al pridvorului bisericii. Aici abia mi-am venit în simțire, ca să înțeleg care era pricina care mă oprea a vedea lemnul cel de viața făcător al Crucii Domnului; pentru că se atinsese de ochii inimii mele lumina înțelegerii cei mântuitoare, porunca Domnului cea strălucită, care luminează ochii cei sufletești, arătându-mi că tina lucrurilor mele îmi oprește intrarea în biserică. Deci am început a plânge și a mă tângui, în piept a mă bate și a scoate suspinuri dintru adâncul inimii. Așa plângând la locul la care stăm, am văzut sus icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu stând pe părete și am zis căutând la dânsa, cu ochii și cu mintea fără de abatere: O Fecioară, Stăpână, ceea ce ai născut cu trup pe Dumnezeu Cuvântul! Știu cu adevărat, că nu este cu cuviință nici cu plăcere ție, ca să privesc eu, păcătoasa, cea atât de necurată și spurcată, spre cinstită icoana ta ceea ce ai trupul și sufletul curat și nevinovat. Și cu dreptate este ca eu urâtă și lepădată să fiu despre fecioreasca ta curăție; dar auzind că pentru aceasta Dumnezeu s'a făcut om, pe carele l-ai născut, ca să cheme pe cei păcătoși la pocăință, ajută-mi mie ceea ce numai eu n'am dela nimenea ajutor; poruncește să-mi fie și mie neoprită intrarea în biserică și nu mă lipsi de a vedea cinstitul lemn, pe carele cu trupul s'a pironit Dumnezeu cel născut din tine, carele și-a dat sângele său pentru a mea mântuire. Poruncește, o Stă-

până, ca și mie nevrednicei să mi se deschidă ușa spre închinarea dumnezeieștii Cruci; și să-mi fii mie tu chezăsuitoare prea vrednică de credință către celce s'a născut din tine, că de acum nu-mi voi mai spurca trupul cu nici un fel de păcat; ci, dupăce voi vedea lemnul cel sfânt al Crucii Fiului tău, mă voi lepăda cu totul de lume și mă voi duce oriunde mă vei povățui tu, ca o chezăsuitoare a mântuirii mele. Acestea zicându-le și luând o adevărire oarecare, cu credința aprinzându-mă și cu nădejdea cea spre milostivirea Născătoarei de Dumnezeu întărindu-mă, m'am pornit din locul acela și ducându-mă iarăși la ceice intrau în biserică, m'am amestecat printre dânșii și acum nimenea nu era să mă mai împingă în laturi și nimica nu mă oprea să mă apropiu de ușile prin cari se intra în biserică. Atunci m'a cuprins frică și spaimă și cu totul tremuram și mă sbuciumam. Apoi ajungând la ușile acelea care mi se încinseseră, fără osteneală am intrat înlăuntru în biserică și cinstitul și de viață făcătorul lemnul Crucii m'am învrednicit a-l vedea; am cunoscut și tainele lui Dumnezeu, cum că gata este să primească pe ceice se pocăesc; și căzând la pământ, m'am închinat cinstitului lemnului Crucii, l-am sărutat cu frică și am ieșit grăbindu-mă spre chezăsuitoare mea.

Și ajungând unde era sfânta icoană a chezăsuitoarei mele scriu cu mâna și plecând genunchile, m'am închinat pururea Fecioarei și aceste cuvinte am zis: O! pururea fericită Fecioară Stăpână, de Dumnezeu Născătoare, de vreme ce atâta iubire de oameni ai arătat spre mine și nu te-ai îngreșat de nevrednicile mele rugăciuni, acum vremea este, Stăpână, să împlinesc aceea ce prin chezăsuința ta am făgăduit; acum

oriunde voiești povățuește-mă pe mine și să-mi fii mie de aicea înainte învățătoare spre mântuire, povățuind-mă la calea pocăinții. Acestea grăindu-le am auzit un glas de departe strigând: De vei trece Iordanul, bună odihnă vei afla!

Auzind aceasta și crezând că pentru mine a fost glasul, cu lacrimi am strigat către icoana Născătoare de Dumnezeu: Stăpână, Stăpână de Dumnezeu Născătoare, nu mă lăsa pe minei. Și am ieșit din pridvorul bisericii și am plecat cu grabnică alergare. Și mergând eu, m'a văzut oarecine și mi-a dat trei bani, zicându-mi:

Primește aceștia o maică; iar eu primindu-i am cumpărat cu dânșii trei pâini. Și am întrebat pe vânzătorul de pane: Care este calea spre Iordan? Și înștiințându-mă de poarta cetății care este de acea parte, am ieșit și am sfârșit ziua aceea în călătorie. Al treilea ceas din zi era, când m'am învrednicit a vedea cinstita și sfânta Cruce a lui Hristos și soarele acum spre apus plecându-se, am ajuns la biserica sfântului Ioan Botezătorul, care era aproape de Iordan, întru care închinându-mă, îndată m'am pogorât în Iordan și spălându-mi din sfintele acelea ape manile și fața am mers iarăși în biserică, m'am împărțășit cu prea cinstitele și de viață făcătoarele Taine ale lui Hristos și după aceasta am mâncat jumătate dintr'o pane și am băut din apele Iordanului și pe pământ m'am odihnit în noaptea aceea. Și a doua zi dimineața aflând acolo o luntre mică, am trecut de ceasta parte de Iordan și iarăși m'am rugat povățuitoarei mele Născătoare de Dumnezeu, ca să mă conducă unde îi este cu bună plăcere. Deci, am venit în pustiul acesta și de atunci și până astăzi m'am depărtat fugind și aicea m'am sălășluit, așteptând pe

Dumnezeu, cel ce mă mântuește de neputința sufletului și de vifor, pe mine ceea ce mă întorc către dânsul.

Crede-mă, Awa Zosima, că șaptesprezece ani am petrecut în pustia aceasta, luptându-mă ca cu niște fiare cumplite, cu ale mele nebunești pofte. Căci când începeam să gust hrană, îmi venia dor de carne și de pește, de care aveam eu în Egipt. încă doriaș și beutura vinului, pentru că mult vin beam în lume fiind, iar aicea și apă nici decum având, cumplit mă ardeam de sete și cu nevoie rabdam. Mi se făcea încă dor de cântece lumești, care foarte mă tulburau și cu care mă deprinsesem. Atunci îndată lăcrămând și în piept bătându-mă, îmi aduceam aminte de făgăduințele, care le-am făcut, când am ieșit la pustia aceasta și mă făceam cu gândul înaintea icoanei Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu chezășuitoarei mele și înaintea ei plângeam, rugând-o, ca să gonească dela mine acele gânduri, ce așa îmi tulburau ticălosul meu suflet. Iar după ce deajuns plângeam și în piept cu osârdie mă băteam, atuncea vedeam o lumină care de pretutindenea mă strălucea și simțeam o alinare, care mă scotea din întreite valuri. Iar gândurile care iarăși mă împingeau spre păcat, cum ți le voi spune părinte? Iartă-mă! Pentru că foc se aprindea înlăuntru inimii mele cei pătimișe și de pretutindenea mă ardea și spre pofta amestecării mă silea. Iar când îmi venea un gând ca acesta mă aruncam la pământ și cu lacrimi mă udam, socotind că stau înaintea chezășuitoarei mele, care-mi judecă călcarea mea de așezământ; și nu mă sculam dela pământ ziua și noaptea, până ce lumina cea dulce îmi strălucea mie și gonia gândurile cele ce mă tulburau. Asa am săvârșit șaptesprezece ani, pătimind nenumărate nevoi. Iar de

atuncia până astăzi ajutătoarea mea întru toate, Născătoarea de Dumnezeu, la toate ca de mâna mă povătueste".

Aceasta a fost viața cuvioasei Măria Egipteanca, în fața ei nu poate sta omul decât cutremurat, cum a stat cuviosul Zosima, când a exclamat înaintea ei: «Slavă tie Hristoase Dumnezeul nostru, celace mi-ai arătat prin roaba ta aceasta, cât sunt de departe dela măsura desăvârșirii».

CONVERTIREA POPOARELOR EUROPENE

Dumnezeu voiește, ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină.

/ . Timotei 2, 3—4

Prima convertire în masă la creștinism s'a întâmplat la Pogorârea Duhului Sfânt, când s'a rostit de către apostolul Petru cea dintâiu predică misionară, în urma căreia s'au botezat 3000 de suflete, cari au constituit cea dintâi parohie creștină în Ierusalim (Fapte 2, 14—41). De aci încolo convertirile personale și colective se tin lanț. Apostolii și ucenicii lor încălziți de duhul adevărului creștin, mărturisesc pe Hristos în toată Iudeia și Samaria, până la curțile împăraților și mai departe până la marginile pământului.

Cea mai însemnată convertire în biserica Mântuitorului, după a sfântului apostol Pavel, este a sfântului Constantin cel Mare, primul împărat care a fost așezat între statuile împăraților din Panteonul Romei cu crucea în mână. Dând el libertate religioasă creștinilor, dela el și până astăzi, biserica a luat un avânt de cucerire, care a plecat la picioarele lui Isus toată Europa.

Constantin cel Mare pune capăt persecuțiilor religioase, acordă egalitate de drepturi preoților creștini cu cei păgâni, scutește bisericile de impozite, le redă averile confiscate de înaintașii păgâni, dă dreptul bisericii de a primi donațiuni și de a elibera pe sclavi, iar

episcopilor le dă dreptul de judecată; integrează pe creștini în slujbele publice, opre pedeapsa cu moartea prin răstignire, luă tatălui dreptul de a-și ucide sau vinde copiii, lucra pentru pacea bisericii convocând primul sinod ecumenic la 325, care stabili doctrina ortodoxă a divinității Mântuitorului; declară Dumineca zi de repaus obligator peste tot imperiul, luă măsuri pentru stârpirea concubinajului, iar femeia o puse pe picior de egalitate cu bărbatul; mută capitala imperiului din Roma păgână în Răsărit, unde zidi pe Bosfor cetatea creștină, împodobită cu palate și biserici, pe care o sfinți cu mare solemnitate în anul 330 și o botează după numele său, Constantinopol; umplu, împreună cu mama sa Elena, orașele mari ale imperiului cu biserici mărețe, făcu săpături la locurile sfinte, unde află crucea Mântuitorului, al cărei semn de mult îl gravase pe scuturile și steagurile armatei sale.

În urma acestor reforme și altele pe cari îe-a făcut, Constantin cel Mare mai pe urmă și-a făcut și înnoirea vieții personale. Căci, după ce de mult intrase în rândurile catehumenilor, pe patul de moarte a fost botezat de episcopul Eusebiu din Nicomidia (337).

Evident, prin astfel de reforme, creștinismul și-a sărbătorit triumful definitiv în marele și găunosul imperiu roman. Ca din pământ au răsărit comunitățile creștine, mai ales pe marginile mării, începând dela Marea Neagră, jur-împrejurul Greciei, Italiei, Spaniei și a țărilor de Nord, pe unde circulația era mai intensă.

Împăratul Iulian Apostatul, care vrea să restabilească autoritatea cultului păgân în imperiu, cade, exclamând cuvintele: „Ai învins Galileiene”. Isus într'a-devăr a biruit lumea. După măsurile de stârpire a pă-

gânismului din imperiu, luate de împărații Teodosiu cel Mare (379-399) și Teodosiu II, Iustinian I (527-565) cel care a zidit monumentală catedrală, Sfânta Sofia din Constantinopol, dă păgânismului cea de pe urmă lovitură, închizându-i ultima școală filosofică ce o mai avea, la Atena (529).

De aci încolo, creștinismul în Europa se răspândește în libertate și cu toată puterea. Urmat-au veacuri după veacuri, s'au ridicat și s'au prăbușit împărații după împărații, au murit și s'au născut alte neamuri și civilizații, iar adevărul Domnului rămâne în veac. Creștină nobilează suflete și popoare întregi; sădește și cultivă cele mai alese gânduri, simțiri și fapte. Lanț se tin convertirile barbarilor și lumina lui Hristos luminează fetele tuturor neamurilor. Cunoscută s'a făcut Evanghelia în toată lumea și prin harurile ei, multe și nenumărate suflete s'au împrietenit cu Duhul lui Dumnezeu.

Cei dintâi barbari cari s'au creștinat au fost Goții în veacul al 4-lea prin episcopii Teofil și Ulfila, care a tradus prima Biblie în limba lor. Pe urmele Goților au pășit Suezii, Vandalii, Longobarzii și Burgunzii.

La sfârșitul veacului al 5-lea se creștinează Francii împreună cu regele lor Clovis, mult influențat de rugăciunile soției sale creștină, Clotilda. Tot în aceeași vreme și în veacul următor se creștinează Britania prin călugării misionari Augustin, Patriciu și Columban. Urmează convertirea Germanilor: Alemanii și Elvețienii prin misionarii Columban și Gal; Bavarezii la începutul veacului al 8-lea prin misionarii Franci: Rupert, Emmeran și Corbinian; în părțile Rinului a predicat Goar, apoi Belgilor Amandus, Frizilor din Olanda de

azi anglo-saxonul Willibrard. Adevăratul creștinător al Germaniei însă este Bonifaciu, care a luptat cu ne-spuse greutate o viață întreaga pentru convertirea lor, pecetluindu-și cu moartea de martir apostolatul între conașionalii săi (755). Saxonii convertiți în veacul al 9-lea cu forța de împăratul Carol cel Mare, sunt urmați de scandinavi: Danezi, Norvegieni și Suedezi, cari începând din veacul al nouălea prin propaganda călugărului franc Ansgar (865) numit „apostolul Nordului”, până în veacul al 12-lea se creștinează și ei, ducând apoi lumina creștinismului și mai departe, până în islanda și Groenlanda.

Paralel cu convertirea Germanilor s'a desfășurat și creștinarea slavilor. Cei dintâi slavi convertiți sunt Bulgarii, sub regele Boris Bogoris (864). Tot în aceiași vreme au fost creștinați și Moravii prin apostolii Metodiu și Ciril. Dela Moravi au primit creștinismul Boemii în veacul al 9—10-lea. Sârbii au cunoscut mai întâi creștinismul în veacul al 7-lea, dar la 827 s'au lepădat de el până la 868, când s'au convertit definitiv. Creștinarea Polonilor s'a făcut în veacul al 10—11-lea prin ucenicii lui Metodiu din Moravia și mai ales prin regele lor Boleslav Viteazul (992—1025).

Cel mai însemnat și mai numeros popor slav, îl formează Rușii. Cea mai veche urmă de creștinism în Rusia o întâlnim din veacul al 9-lea, prin influenta împăraților și a misionarilor din Constantinopol. Convertirea în masă a Rușilor se datorește ducelui Vladimir cel Mare. El s'a căsătorit cu o principesă dela Constantinopol, Ana, care a adus cu sine preoți și misionari pentru creștinarea Rusiei. Vladimir (980—1014) nimici toți idolii, se botează⁴⁸ el și îndemnă tot poporul

să se boteze. Urmaşul său, jaroslav, desăvârşi creştinarea Rusiei, zidind numeroase biserici, mănăstiri, şcoli şi înfrumetând cultul bisericii, — care dela început a fost cea mai mare plăcere a Ruşilor. Chiar creştinarea lor se datoreşte în primul rând frumuseţii cultului, pe care solii lor au admirat-o în biserica patriarhală din Constantinopol, despre care ducând veste lui Vladimir că e atât de mişcător, că nu mai sti, dacă eşti pe pământ sau în cer, — au convins pe duce să se convertească şi împreună cu el, tot poporul.

În sfârşit, tot prin veacul al 10—11-lea s'au convertit la creştinism şi Ungurii, mai întâiu prin contactul cu Românii şi cu bizantinii creştini, apoi prin regii lor apostolici Ştefan şi Ladislau.

În acest chip, timp de un mileniu şi ceva, toată Europa era convertită. De atunci creştinismul a pătruns şi a fecundat toate manifestările de viaţă, de simţire şi gândire a popoarelor. Încât, pe drept cuvânt putem astăzi să spunem, că există o civilizaţie europeană şi o cultură creştină, cele mai înalte în toată lumea şi acestea sunt fructul Evangheliei şi a Bisericii lui Hristos.

CONVERTIRI DIN VREMEA NOASTRĂ

Este mare bucurie în ceriu;
când un păcătos se pocăește.

Luca 15, 7

Convertirea păgânilor la creștinism a însemnat o lume nouă, o viață nouă cu oameni noi și cu puteri întinerite. Astăzi, departe de a îmbătrâni, creștinismul: face noi și nebănuite cuceriri. Face și astăzi convertiri, cari aduc la umbra crucii Mântuitorului suflete dornice de perfecțiune spirituală. Vom cita aci și câteva cazuri de convertiri din vremea noastră.

Întâi o convertire extraordinară, asemănătoare cu a sfântului apostol Pavel: convertirea lui Sundar Singh. De neam indian, el s'a creștinat în 1904, în următoarele împrejurări dramatice, pe care el însuși le descrie:

„Eu eram păgân și uram pe creștini. Aruncam cu pietre după misionarii creștini cari veneau în țara noastră să-l predice, pe Hristos. Eram orb și nu puteam să văd mărirea Domnului», îmi amintesc ziua de 16 Decembrie 1904, când am stropit Biblia cu petrol și am aruncat-o în foc să ardă. Credeam că-mi fac datoria ascultând de religia noastră hinduistă, dar acest lucru nu mi-a adus nici o liniște sufletească. În urmă am devenit așa de mâhnit și de tulburat, încât eram hotărât să mă omor. Totuși înainte de a mă sinucide, am voit să mai rog pe Dumnezeu să-mi arate calea mântuirii. Mă gândeam: „Dacă nimic nu mi-se va arăta nici de data aceasta, dacă nici de data aceasta nu voi înțelege nimic, mă voi sinucide”.

După o oră și jumătate de rugăciune, deodată văzui o lumină mare în odaia mea. Foarte mirat, crezând că este foc,, deschid ușa să mă uit, dar nu este nici un foc. Am închis ușa și am început din nou să mă rog. Atunci ca într'un nor luminos».

văzui fața glorioasă și strălucitoare de iubire a lui Isus Hristos. Nu știam cine este, dar El îmi zise: „Până când mă vei prigoni tu? Eu am murit pentru tine, pentru tine mi-am dat viața”.

Am rămas încremenit. Credeam că Hristos este mort și iată-l înaintea mea. Am auzit vocea Lui și am simțit-o cam m'a cuprins în tot corpul ca un suflu ceresc... M'am rugat Lui să mă ierte, căci înainte cu trei zile am ars Biblia. Am strigat: „Domnul și Mântuitorul meu, iartă-mă căci am fost orb sufletește”, și mi s'a dat sufletului această încredințare: „In adevăr tu ai fost orb sufletește, dar acum Eu am deschis ochii tăi. Mergi dar și vorbește despre Mine”... De atunci i-am închinat Lui toată viața mea.

De atunci am găsit pacea și bucuria cea vie. Era noapte încă; tatăl meu dormea. Alerg plin de bucurie și deșteptându-l îi zic: „Tată, sunt creștin”. El nu voi să creadă. „Ce, ți-ai pierdut capul? Du-te de te culcă! Alaltăieri tu ai ars Biblia, și acum ești creștin. Cum se poate asta?” Eu i-am răspuns: „Este adevărat, eu am cunoscut pe Isus Hristos din carte, dar acum îl cunosc pe El, pe Isus cel viu, pentru că l-am văzut și știu că El este Dumnezeu. L-am urât mult timp crezând că nu este decât un om care a trăit acum 2000 de ani. Astăzi însă l-am văzut pe Isus viu și vreau să-i slujesc Lui”. Tatăl meu zise iară: „Dar tu ai vrut ieri să te sinucizi”?... „Da, da, tată dragă, eu m'am și sinucis. Sundar Singh cel de ieri nu mai este... el e mort, el a murit... eu sunt un Sundar nou... un om nou”...

Tatăl meu socotea ca o mare necinste pentru familie, trecerea mea la credința creștină. Mi-a luat hainele și gol și gonit din casa părintească pe o noapte friguroasă, am stat sub un arbore până dimineața. Nu cunoșteam suferința căci fusesem crescut în lux și bogăție. Găseam starea aceasta a mea dure-roasă. Chiar satana mă ispiti: „Eri tu erai în casa părintească, bine, liniștit, având totul din destul și acum fu suferi”. Am început să mă rog și am simțit deodată o minunată pace, bucurie și putere. Atunci mi-am zis: în mijlocul luxului și îndeșulării din casa părintească eu nu eram liniștit; iar acum, singur sub un arbore, în noaptea friguroasă, sunt cuprins de o liniște

minunată. Era prima mea noapte petrecută în rugăciune cu Mântuitorul".

Cine nu cunoaște apoi convertirea lui Leon N. Tolstoi, determinat de marea întrebare: „Ce sens are existența mea limitată, în acest univers infinit?” — A lui Oscar Wilde în temniță; a generalului japonez Sava D. Araki, ministru de războiu, convertit de curând la ortodoxie; a filosofului N. Berdiaeff dela comunismul marxist și ateu, la creștinismul ortodox; a scriitorilor apuseni Chesterton, Fr. James, P. Claudel, J. Maritain, și alții. Sau alui Giovanni Papini, răstăcirile lui prin toate filosofiele, — amărăciunile și vrăjmășia lui declarată față de Isus: „Niciodată n'a avut Isus un dușman mai mare ca mine" — și totuși după deziluzii și îndoieli tulburătoare, își află și el odihna și liniștea sufletului la picioarele lui Isus, a cărui Istorie a vieții o descrie în pagini de clasică frumusețe. — Dar alți și alți scriitori, artiști, bărbați de știință, filosofi, politicieni de toate mărimile și dintre toate neamurile, câți s'au întors și se întorc mereu la creștinism, aflându-și în el tot rostul și ultima și singura lor consolare, — fără să mai vorbim de cuceririle pe cari le fac misionarii de azi printre triburile sălbatice și printre popoarele păgâne.

Recordul până la care a ajuns traducerea Bibliei și răspândirea ei în neîncetată creștere, adeverește cu necontestată evidentă puterea de expansiune a creștinismului, în lumea veacului al 20-lea.

CONVERTIREA CREȘTINA ÎN ROMÂNIA

Pocăiti-vă și vă întoarceți, ca să se șteargă păcatele voastre, ca să vie dela fața Domnului vremuri de înviore.

Fapte, 5, 19

Dar să părăsim lumea mare și să ne oprim la noi în țară, să vedem cum se prezintă problema convertirii în România.

Există în România un puternic curent de renaștere religioasă. Lumea a ajuns la conștiința reuelor de care suferă și năzuiește să se scuture de ele. Biserica, prin clerul ei din ce în ce mai luminat și mai conștient de misiunea și răspunderea lui, și prin mireni profund credincioși, a produs o adevărată agitație de înnoire religioasă și morală. *Frăția Ortodoxă Română* nu este altceva, decât o mișcare de întoarcere a intelectualilor sub aripile binecuvântate ale bisericii părintești. Numeroasele societăți religioase pentru tineret, cum este societatea „Sf. Gheorghe” și pentru oameni de toate vârstele și de ambele sexe, tot în același scop sunt constituite.

Uniunea Națională a Studenților Creștini și alte societăți studențești din centrele universitare ale țării, activează intens prin congrese și alte manifestări politice, culturale și religioase în direcția ideii creștine, cu scopul de-a îndruma și așeza țara și aparatul de stat al României, pe temelii creștine. Hristos, Regele și Națiunea este deviza - lăudă de luptă și afirmare na-

țională. Un fapt foarte important și semnificativ din activitatea lor creștină s'a concretizat în mișcarea congreșului studențesc din anul 1932, în care studențimea solicită capele în Universități și demisionarea profesorilor ateï din învățământul superior al țării.

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române de asemenea desfășură o însemnată lucrare de trezire a conștiinței religioase în familiile intelectualilor români.

Nu putem trece cu vederea, fără să subliniem cu ceririle pe cari le face *Oastea Domnului*, care este cea mai numeroasă societate din țară și cea mai vie mișcare pentru întoarcerea sufletelor pierdute, la Dumnezeu. Numără în toată țara peste 100.000 de ostași declarați, afară de aderenții ei nemărturisiti. Nu vom zice că toți aceștia sunt oameni convertiți și că ar fi cu toți în perfectă consonanță cu ceea ce am dori cu toți să fim. Dar sunt între dâșii oameni, cari s'au înălțat la o așa vrednicie morală, încât la temelia vieții lor nu poți presupune, decât o sinceră convertire. Să nu mai vorbim de îndrumătorii și scriitorii mișcării, cari își pun tot sufletul pentru înviorarea credinței prin Oaste, nici de numeroșii ostași cari luptă cu graiul și prin colportaj neîntrecut la noi, ci despre acei dintre ostași cari prezintă semnele celei mai adevărate convertiri: birtasii cari au renunțat la licența beuturilor alcoolice. Cazurile de cârciumari, cari au transformat cârciumile în case de rugăciune, iar ei s'au făcut vânzători de beuturi duhovnicești. Astfel de fapte, pe cari le întâlnim numai în lucrarea Oastei, nu pot fi socotite în vremea noastră, decât minuni. - Nu știm ce va fi mâine. Dar astăzi Oastea Domnului a aprins multe lumini în

CONVERTIREA CREȘTINA în ROMÂNIA

biserică și a întors în staulul ei multe oi răătăcite și pierdute. Ea a fost prima mișcare religioasă populară în România de azi, care s'a gândit și a lucrat serios la întoarcerea sufletelor, spre o trăire reală a Evangheliei creștine.

Mai sunt și alte asociații misionare, cari lucrează în același scop, cum este asociația „Patriarhul Miron” din București și altele mai mici, fără să uităm și de școlile teologice, de asociațiile profesionale preoțești, de parohiile cari au intrat deja în reculegere și renaștere sufletească și de numeroasele cărți, foi și reviste cari chiamă la mântuire sufletul Românilor. Toate acestea întrețin cu frumoase rezultate mișcarea de trezire și înălțare a sufletelor la Dumnezeu.

Mai mult. Duminecă în 14 Iunie 1935 s'a constituit la noi și un partid politic *national-creștin*, sub președinția lui Alexandru C. Cuza și Octavian Goga, cari au stabilit în primul punct din programul pe care au jurat în catedrala mitropolitană din Iași, ca să așeze viața spirituală a României pe temelii curat creștine. Spre deosebire de concepția materialismului marxist, începe programul, „vrem la baza Statului Român principiul spiritual al creștinismului și, în consecință, considerăm Biserica Națională, suprema reprezentanță a acestei forte generatoare de viață morală. Suntem convinși că societatea românească nu se poate smulge •diti dezagregarea haotică de astăzi, care dă naștere tuturor răătăcirilor și tuturor ticăloșiilor politice, decât impunând spiritului public ordinea morală întemeiată pe doctrina creștină. Vrem să integrăm Biserica noastră în misiunea ei permanent⁵⁵ creatoare și purificatoare. Vrem, deci, o preoțime luptătoare încadrată în organi-

zatie de stat, conform tradiției românești și cerințelor etice ale unei noi așezări naționale"...

Același program îl au toate mișcările românești, de dreapta.

Cel mai însemnat eveniment, miraculos, care îndeamnă și întărește acum pe Români pe calea convertirii, este desigur vedenia ciobanului Petre Lupu dela Maglavit (jud- Dolj), întâmplată în cele trei Vineri succesive din 31 Mai, 7 și 14 Iunie 1935.

Semnul ceresc este bine cunoscut și verificat atât prin viața curată și cinstită a păstorului și prin numeroasele minuni cari au urmat arătării cerești, cât și prin mărturia atâtor pelerini, convertiți, cari au îngenunchiat smeriți la „locul sfânt”, unde Petrache Lupu a văzut pe „Moșu” și i-a ascultat glasul ca de tunet. Bărbați de știință și necredincioși, ca și simpli închinători, au îngenunchiat aci, la Maglavit, ca în fața unui altar ales să reverse în sufletul neamului românesc curentul unei înfloritoare renașteri religioase și morale.

Noi înregistrăm aci cuvintele Moșneagului „plin de curățenie și de lumina”, pe care le adresează ca o poruncă sfântă, iui Petrache Lupu: „Să spui la lumea cu care te întâlnești, la părintele, la primărie, la biserică, că dacă nu se potolește, dacă nu tine sărbătorile, dacă nu se lasă de rele, dacă nu vine la biserică să se roage, dacă nu se apropie, atunci foc, atunci ne rupe muncile”.

Vorbe simple, dar mari și grele. Avertisment tuturor celor ce calcă voia lui Dumnezeu codificată pe vecie în poruncile și legile biblice și bisericești...

Nu putem încheia acest capitol, fără să amintim, și patru cazuri interesante de convertiri. Una ceva mai veche, alte trei proaspete de tot. Este vorba de convertirea răposatului Constantin Miile, fostul director al ziarului „Adevărul” din București, a măiestrului Sabin Drăgoiu, directorul conservatorului din Timișoara, a profesorului universitar și membru al Academiei Române I. Petrovici din Iași și a profesorului universitar din Cluj, Victor Papilian.

Convertirea lui C. Miile ne arată deoparte cum femeia credincioasă poate sfinți bărbatul necredincios, iar de alta, cum preotul vrednic poate reuși în chemarea lui apostolică, dacă este conștient de harul pe care îl poartă. Despre C. Miile se știe că a fost un mare necredincios încă din copilărie. În 1880 a fost eliminat de la Facultatea de Drept din Iași pentru propaganda lui subversivă. Era un socialist încarnat. Când filosoful ateu Vasile Conta a fost înmormântat cu onoruri bisericești, Miile protestează și aruncă urâtă ocară fețelor bisericești, fără să se gândească cel puțin o clipă, că și el, când va pleca cu picioarele înainte, va fi dus tot cu onoruri creștinești, si se pare, chiar si cuminecat. Crucea hulită de el e încrustată pe lespeda mormântului lui, iar o candelă din care pâlpâie flacăra credinței în nemurire, îi stă de strajă, ca și lângă cel mai autentic credincios.

Iată cum ne povestește scriitorul Radu D. Rosetti convertirea lui Miile:

„Rămas vădov prin divorț, directorul „Adevărului” se căsătorește din nou, de astădată cu o femeie evlavioasă, d-na Dimiirie Boldur Epureanu, sora prietenului său intim, Nestor Cincu. În noua casă, Miile are ocazia să vadă pe preotul

Dumitrescu, dela biserica Icoanei, teolog cult și inteligent, făcându-și din profesie apostolat, cu care are discuții îndelungate, în special asupra copiilor necredinciosului, rămași nebotezați, până când între ambii se stabilește o adevărată prietenie.

Sfinția Sa e invitat uneori la masa, unde pune o vorbă bună pentru Hristos și sofia amfitrionului, iar la cafea se trece în biroul împodobit cu tablouri frumoase, prilej de convorbiri asupra picturii și artei în general.

Cu toate că este dușman al bisericii, pentru factura lor estetică, Miile își are ferestrele camerei de lucru împodobite cu vitrouri... și nu disprețuește nici câte o icoană pe care o admiră, nu pentru ce prezintă, dar pentru vechimea ei, pentru patima ei arhaică, amintitoare de vremuri străbune. La ea s'adaugă altele, în argint și aur, ale soției cucernice, și apoi altele făcute de preot; până se întregește colecția cu'n policandru, dela o veche mănăstire din Moldova, cu candelă, cu'n patrafir, cu o strană în toată regula și cu'n iconostas pe care stă deschisă o evanghelie bătrână. Odăjdiile și lucrurile din fața altarului nu mai pot fi puse acum în peretele biroului, ci li s'a amenajat un loc aparte, adevărat paraclis, în care stăpânul casei citește din când în când adevărurile din cartea sfântă. Credința i se strecoară în suflet pe nesimțite până când merge într-o bună zi la biserică, chipurile să asculte corul și predica, în realitate atras de puterea nevăzută.

E un caz de credință târzie unic, care s'ar putea numi convertire prin artă" („Universul", Nr. 298/1932).

Convertire prin arta, încheie scriitorul Rosetti. Convertire prin arta soției credincioase și a cinstului părinte Dumitrescu, concludem noi.

Profund impresionantă este convertirea lui *Sabin Drăgoiu*, pe care o cunoaștem din propria lui mărturisire, pe care a făcut-o la „Intrarea în Biserică" din toamna anului 1932, cu prilejul însănătoșirii sale, la pomana creștinească făcută în memoria tatălui său în

prezența mamei, a prietenilor și admiratorilor săi. Iată-o în prescurtare:

„ ... Acum Vă mărturisesc că azi am serbat și pecetluit împăcarea mea cu Dumnezeu. Azi am făcut contract cu El. Am fost certați. L-am pierdut...

M'am certat cu El, L-am negat, L-am blestemat, l-am întors spatele cu dispreț și am zis: dacă un Dumnezeu poate fi mai crud și nerecunoscător decât omul cel mai bun, atunci nu este Dumnezeu! Am rătăcit așa fără credință, fără lumină în grozave chinuri fizice și morale timp de 7 luni. Odată cu Dumnezeu m'au părăsit și toți aceia cărora le-am făcut mai mult bine și cari trăiau lângă mine. Bine, am zis eu, voința mea sfarmă munții, seacă mările, voința mea va învinge și pe Dumnezeu. Dar nu L-am învins...

Și așa a trecut primăvara și vara aceasta frumoasă, fermecătoare pentru toată lumea, iar pentru mine ca un paradis din care am fost gonit. Și Dumnezeu, dinadins le-a arătat mai frumoase, ca suferința mea să fie mai mare, mai adâncă. Adevăr va zic, că și-a atins scopul. M'a văzut plângând, suspinând, văitându-mă până la pierderea respirației. Dar nu m'am lăsat!

În 29 Septemvrie am plecat la Steierdorf. Am urcat trenurile în gemete. Sunt martori cari le-au auzit. Frumusețea regiunii m'a întărit și mai mult contra lui Dumnezeu. Am zis: sunt frumoase, nu-i vorbă, dar pe mine nu mă mai ademenesc. Și am rătăcit mai departe, fără scop, fără o rază de lumină, cu care să văd calea mântuirii. De pedeapsă mi-a pus albeață în ochi. Atunci m'am speriat, am început să-L caut, să-L îmblânzesc.

Pe vârful munților, prin adâncul văilor, prin verdeața eternă a văilor nesfârșite de brazi și L-am găsit la bifurcarea drumului: UDR-ului cu cel de Bozovici, câțiva kilometri dela Sommerfrische, la marginea drumului și a pădurii. *Era răstignit.* Am trecut de multeori trufaș și îngâmfat pe lângă El, dar nu-L puteam vedea. Acum L-am zărit. M'am rușinat, m'am cutremurat, m'am prăbușit la picioarele Lui. Am plâns de bucurie

și de durere. Bucuria că L-am întâlnit și durerea că L-am suferat. Dar El cu bunătatea-i nesfârșită m'a primit ca pe un liu mult iubit, dar rătat și care se pocăiește după ce și-a recunoscut greșala...

Dumnezeu m'a încercat ca pe Fiul său Hristos, ca pe urmă să mă răsplătească. Nemurirea mi-o dăduse demult. Acum mi-a deschis poarta fericirii pe pământ. Mi-a dat o răsplată mai mare decât Mântuitorului nostru Isus Hristos

Mergând către casă pe drumul crucii (Kreuz Weg se numește acolo), am primit mângâierile brazilor, a cerului, albastru ca nicăiri în Steierdorf, a zefirului, a soarelui și a tuturor fenomenelor orânduite de Dumnezeu spre fericirea noastră. M'am trezit, a început să pulseze viața în mine puternic și m'am bucurat că trăiesc și pot să văd și să gust plăcerea vieții...

Am crestat inițialele și data zilei de 25 Octomvrie 1932, cu briceagul într'un fag tânăr... Pe urmă m'am închinat și rugat înainte de culcare ca înainte de Paști. Am dormit prima oară după 200 nopți de chinuri neînchipuite.

O săptămână cât am mai stat acolo Dumnezeu a făcut minune cu mine. Mi-a întinerit corpul, sufletul, m'a făcut copil sburdalnic, cum am fost la 12 ani, când am părăsit satul...

În dimineața plecării m'am dus la fagul meu. L-am sărutat în mijlocul pădurii și l-am îmbrățișat binecuvântându-l dorindu-i viață îndelungată, căci poartă mărturia învierii mele. Ca un general care sărută un singur ostaș pentru toată armata, când trebuie să se despartă de ei, așa am făcut eu. L-am sărutat să transmită tuturor brazilor sentimentele mele de recunoștință. ..

Dumnezeu mi-a dat putere să pot suporta împlinirea visurilor mele cele mai ascunse. M'am gândit mai întâi la El. Să-i mulțumesc cu ce am eu mai scump. Am ales ziua de azi, Intrarea în Biserică. Dumnezeu mi-a dat inspirația divină ca, la aceasta zi de înălțătoare sărbătoare, sa chem pe mama, pe care am avut tăria să nu o las sa vină să mă vadă pierdut. Am chemat-o să mă vadă împăcat cu Dumnezeu"... (Vestul, colecția 1932).

Foarte interesantă este mărturisirea profesorului universitar Ioan *Petrovici*, în care ne arată trecerea d-sale dela credință la „ateism feroce”, și întoarcerea prin filosofie la credința creștină. O reproducem aci, după cum a fost publicată în ziarul „Țara Noastră” (Nr. 567/1934) sub titlul „Cu prilejul sărbătorilor creștine” ale Pastelor din anul 1934.

„O mărturisire de credință din partea cuiva care reprezintă cercetarea filosofică, nu este poate un fapt tocmai comun. Nu atâta din cauza greutății de-a armoniza credința religioasă, cu libera cugetare, implicată de filosofia laică, ci mai ales pentru că s'a creiat o tradiție de vrăjmășie, a cărei răspundere o poartă nu numai acei filosofi care au săpat fundamentele credinței, ci și oamenii bisericii, care s'au temut de speculația filosofică, căutând nu odată să-i stăvilească drepturile și să-i bagatelizeze rezultatele.

Eu personal nu cred în legitimitatea acestei adversități, determinată nu de-o poziție principială, ci de un complex de cauze lăaturalnice, sporite succesiv de înfiriparea unei tradițiuni.

Personal nu cred într'un raport de excluziune și nici chiar într'o nevoie de opțiune — când e vorba de religie și filosofie, — pentru că acest lucru mi-ar fi desmințit de însăși istoria vieții mele. Eu nu pot să uit că am revenit la credință — după o etapă de feroce ateism — grație filosofiei.

Am fost inițiat, ca mai toată lumea, în credința strămoșească, la o epocă dela care nu se poate păstra nici o amintire, — vorbesc de inițierea prin sfântul botez. Dar cum aducerile aminte se pot întinde până foarte departe, păstrez destul de viu suvenirul anilor de copilărie, când socoteam că adevăruri absolute, toate acele explicări după cărțile sfinte, ale originii universului și a aspectelor lui fundamentale: o lume, cu pământul jos cu cerul sus, creată în șase zile de Dumnezeu, ce și-a păstrat țăriile albastre ca reședință, a avut mai apoi un fiu-om, pe care l-a născut în iesle Măria fecioara, pe Isus

Hristos, care a fost răstignit de răutatea și mișelia oamenilor, dar care a înviat din morți și s'a înălțat la cer...

Dar au început într-o zi îndoielile, mai întâi am descoperit unele obscurități, într-o concepție care îmi părea tot așa de luminoasă ca un adevăr aritmetic. Când mi s'a spus că Dumnezeu tatăl a existat în totdeauna, și, deci, că e fără început, am văzut că nu pot pricepe aceasta și am constatat prezenta unui mister. Firește misterul de multeori alimentează credința, — dar nu chiar în clipa în care nimicește, convingerea odihnitoare că totul era limpede, lămurit și definitiv.

S'au adăogit succesiv inițierile în știința pozitivă, al cărei ascendent mă cucerea zi-cu-zi, prin precizia metodei și prin tendința explicărilor naturale, ceea ce va exercita pururea o atracție pentru capetele omenești. Am aflat rând-pe-rând, că pământul e rotund (deci că bolta cerului nu e numai sus ci și jos, dedesuptul nostru); că locuim o planetă ce se învâртеște în jurul soarelui și aiurea apare tot așa de luminoasă ca luceafărul; că omul n'a fost făcut deadreptul din materie anorganică ci a purces din alte organisme; că prefacerile globului nostru și cu atât mai mult ale universului, au durat vreme mult mai îndelungată, decât cele șase zile biblice, când creația s'a perfectat definitiv, pentru a nu se mai preface...

Și tot așa veniau alte și alte învățăături, care cutremurau edificiul acelei cosmologii naive, pe care o socoteam indisolubil legată de credința religioasă, — un singur corp, cu aceiași soartă. De altfel de ce să mă cred așa de vinovat, c'am socotit că triumful științei atrage ruina credinței, când de aceasta s'au temut înșiși părinții bisericii, — dovadă ieșirile lui Lactantiu și sf Ioan Crisostom în contra ideii ce se ventila de multă vreme, că pământul ar fi rotund, prigonirea lui Galilei și Giordano Bruno, anatemele pe care le-a suferit Buffon, atunci când cu cele mai bune intenții a spus că cele șase zile de care vorbește Biblia, n'ar fi fost chiar numai de 24 de ore?

Am fost astfel o vreme ateu convins, — atingându-mi apogeul impietății în anii ultimi ai liceului, când ai toată îndrăzneala unei vârste lipsite de frână critică și voluptatea să dărâmi aceia ce a fost, mai ales acolo unde rezistența e mai mică și

neplăcerile mai puține. Și orice s'ar zice, sunt mai grele consecințele, dacă ataci o autoritate terestră, gata să se apere și să te constrângă, decât divinitatea, care ne-a acordat autonomia gândirii și a faptei, spre a ne decide liberi, chiar în raporturile cu ea...

Mi-a fost dat totuși să nu sfârșesc viața în această ipostasă ateistă, ba chiar să evoluez spre o a treia fază, — și asta destul de curând. Faptul a coincident cu intrarea în Universitate și cu împrejurarea de-a mă fi consacrat specialității filosofice. Aici, grație unor noi inițieri, care, fără a suprima rezultatele științei, le tălmăceau altfel, dându-le o altă semnificație, și făceau iarăși loc lui Dumnezeu isgonit de infinitul cosmic și de împărăția nesfârșită a legilor naturale, — m-am reîntors iarăși încetul cu încetul la credință, la una evident purificată, dar nu mult deosebită de cea a tuturor.

Filosofia m'a învățat relativitatea cunoștințelor noastre științifice și caracterul lor condiționat; grație filosofiei mi-am dat seama că natura chiar dacă o concepem infinită, reprezintă numai un plan al existenței, care poate avea mai multe și interdependente, așa precum infinitul unei mări pictate, nu adaugă nici o picătură cu apă mărilor reale și poate încăpea perfect, cu toată infinitatea lui, într'un colțișor de odaie, — care e o realitate de alt ordin și de alt plan; că natura materială poate că nu-i decât o țesătură de imagini a spiritului nostru — analogă în fond cu o mare pictată — așa că acest spirit nu se poate dizolva în ele, cum nu ne-am putea îneca nimeni, în talazuri zăgăzite; că spiritul domină materia, prescriindu-i legile și totodată că formele lui structurale depășesc natura, rămânând cadre pe jumătate goale, ale unei gândiri ce se realizează imperfect în lumea aceasta pământească.

Filosofia mi-a fost deci — și poate deveni oricui — o punte dela știință la credință, făcând loc amândurora și arătând fiecareia ceea ce este al său. Filosofia e singura împărțitoare de dreptate și îmbrățișând punctele de vedere variate, nu se aservește nici uneia din ele, planând asupra tuturor. Filosofia nu e parte în bătălie, ci arbitru. În orice caz religia are un aliat într'însa, — și acesta a fost unul din motivele pentru^A

care am preconizat pe vremuri — într'un proiect de lege — sporirea materiilor filosofice în învățământul secundar.

Călăuzit de experiența mea proprie și de cazul meu personal, am voit să asigur tuturora, cea de-a treia etapă a evoluției mele, față de problema religioasă. De aceea proiectasem să mut într'o scoală pe care o fac mai toți, ⁵ ⁵ ⁵ inițierea în acele noțiuni, care m'au iluminat pe mine, — dar cu care eu am luat contact mai târziu și asta întâmplător, înscriindu-mă la facultatea filosofică, fără de care aș fi rămas, poate ateul pustiit și categoric până la finele vieții".

•

Am dorit, dar nu am izbutit, să aflu pricinile și împrejurările între cari s'a convertit de curând medicul-chirurg, *Victor Papilian*, dela ateismul științific la biserica ortodoxă.

D-sa e profesor de anatomie la Facultatea de Medicină din Cluj. Are o specialitate în care a putut să-și agonisească cele mai multe și cele mai temeinice argumente științifice despre inexistența lumii spirituale, ceeace a și făcut. Căci destulă vreme a fost un ateu militant, înarmat cu toate argumentațiile materialiştilor, în frunte cu francezul Felix Le Dantec. L'am auzit chiar, într'o conferință la Cluj, — cred că în primăvara anului 1929 în sala Pârvan — afirmând categoric, că din întreg studiul asupra anatomiei și fiziologiei corpului omenesc, nu a aflat nicăiri sediul sufletului și *nu are* ⁵ *nici un motiv să creadă în existența sufletului* independent de trup.

Vorbia însuflețit și-mi plăcea să-l ascult, deși era stăpânit de concepția materialistă a vieții.

Până când a urmat credința aceasta, nu știm. Știm totuși că actualmente este un creștin credincios,

convins și militant, autorul unui prețuit roman cu subiect religios: *In credința celor șapte sfeșnice* (Colecția Gând Românesc, Cluj 1933) și a misterului religios: *Certurile spun*, publicat în editura revistei „Viata Ilustrată” (Sibiu 1934).

Vom încerca deci, ca din aceste opere ce oglesc fidel pe autorul lor, să privim sufletul unui cărturar român, care, după ce colindă prin ateism și cunoaște confesiunile și sectele apusului, ancorează în ortodoxie.

Din capul locului trebuie să recunoaștem, că opera scriitorului Victor Papilian nu poate fi cetită și deplin înțeleasă de orice laic. În opera sa, scrisă cu nerv și mult creier, scânteiază idei și se întretes tot felul de teorii științifice și concepții filosofice contemporane; apoi religie, teosofie, mistică, confesiuni, secte, istorie, astronomie, magie, cabală și altele. Toate se întâlnesc în acțiunea savant alcătuită a romanului și sunt mânuite cu o uimitoare ușurință de autor. Încât, dacă cetitorului i se cere o oarecare pregătire pentru înțelegerea romanului, nu mai încapă îndoială că opera este fructul unei pregătiri uriașe, izvorâtă din neliniștea unui nemulțumit, care, înconjurat cu tot felul de cărți celebre, caută cu neodihnită patimă, adevărul. Eroi lui sunt oamenii observațiilor și ai experiențelor spirituale. Caută documentare și năzuiesc din toate puterile spre cunoaștere și perfecțiune. Nu e locul să analizăm aici persoana milenistului Maxim Muscă, crâmpieul lui de viață, psihologia lui sectară, avântul, gloria și tragedia lui și a bisericii înfiripată de el la Ghiriș. Ci vom urmări personajul în jurul căruia gravitează Maxim, — profesorul ateu Camil Bălăceanu.

Mai întâi facem cunoștință cu biblioteca lui, în? care găsim cele mai vestite cărți, cari aduc laudă ne-credinței și agită — negativ — problema lui Isus (voi. L p. 33). „Ne aflăm într'o bibliotecă păgână. Fiecare carte e o pecetie smulsă de pe obrocul pus adevărului... Un duh explosiv umple camera aceasta, ca și gândul nou, țeasta capului... Vei găsi aci cărți împotriva lui Hrist... Cels întregit de talmudiști... apoi Feuerbach, Heckel, Voltaire... și cei mai aleși pamfletari atei și anticreștini" (I, 174).

Aci aflăm pe profesorul C. Bălăceanu cufundat fie în studii, fie în contemplații estetice asupra vieții, fie în discuții cu doctorul Latour, cu fratele său inginerul Eugen, cu servitorul milenist Maxim, sau cu preotul Prăgoi. Aci se adâncește el în studii și își mărturisește de atâtea ori crezul ateu și pozitivist. „Observă bine. Sunt ateu"... (I, 47). „Sunt și rămân antimistic. Dacă recunosc legitimitatea metafizicei, mă înscriu adversar feroce al revelațiunii, inspirației, iluminării și al altor procedee de cunoaștere, hazlii, când nu sunt lucrative. Dar arta și contemplația artistică"... (I, 178).

împreună cu doctorul Latour, care pare un alter ego al profesorului, își controlează reciproc pozițiile doctrinale pe care se află... „amândoi pozitiviști, admitând primatul faptului experimental ca instrument de lucru... amândoi raționaliști, în sensul că tot ce există are o rațiune...

— „Și mai cu seamă amândoi atei, fără poză, nici agresivă turnură spirituală... inși lipsiți prin obligamentul spiritului critic, de necesitatea unui principiu transcendent, din al cărui capriciu sau ascunsă soco-

teală să fi purces în veșnicie, actul neînțeleș al crea-
țiunii"... (I, 179-180).'

Într'o astfel de atmosferă se ivesc ocaziunile de discu-
ții cu subiecte religioase, confesionale. Evident, dela
primul prilej, profesorul le combate și le respinge brusc,
ca fiind perimate. De pildă, când domnișoara Prăgoi îi
solicită aprobarea, ca să-și prepare teza de licență cu
subiectul: Ortodoxia factor al redeșteptării naționale
în Ardeal, — profesorul sare cu manile în sus, ca și
când ar fi explodat ceva în el și-i răspunde: „Cum
domnișoară!.. Ortodoxia factor al redeșteptării națio-
nale? Dar ce crezi că suntem?.. Niște matadori ai
ortodoxiei?... ”

— „Istoria e știință, domnișoară... și artă totodată;
deci îi repugnă banalul sub orice formă... Și institutul
nostru ce rol are? Să devină oficiu de propagandă
sau promovare a naționalismului î... Pentru Dumnezeu
domnișoară? E plină țara de ligi culturale și de tot
soiul de societăți patriotice... Lasă-Ie lor sarcina de a
valorifica elocvența și eroismul de adunare, *cat* și
iluzia că mișcă românismul cu toptanul din zece în
zece Mai... iar noi, cu modestie, să ne întoarcem la
atomul istoric, la hrisov și să facem doar istorie...
.. Ortodoxia și patriotismul sunt pentru noi factori
dotați cu mari potențialități, însă la cântarul criticii, tot
atât de indiferenți, ca și pentru chimist clorul, bromul,
sulful sau hidrogenul..." (I, 206—207).

Pentru profesorul Camil, ortodoxia și naționalismul
erau demult perimate. Trezite în sufletul lui în dis-
cuție cu domnișoara Prăgoi, au avut totuși darul să-i
tulbure nițel liniștea conștiinței. Căci fusese și el cândva,
ortodox și mare naționalist. Chiar personalitatea lui

afectivă tot pe ortodoxie era întemeiată. Dar, acum, „credința lui din tinerețe nu mai putea rezista cinstei științifice și mai ales, canoanelor estetice” (I, 210). Oricum ar fi, nu se poate lăsa pradă sentimentalismului. Și rezistă. Totuși, ortodoxia începe să-l intereseze, mai ales când află dela părintele Prăgoi câtă minciună, câtă otravă și câtă nedreptate a suferit ea, în Ardeal. La un moment dat exclamă chiar, înmoiat:

— „Cumplite timpuri părinte...

— „Cumplite timpuri, domnule profesori” (I, 220).

Ideea nouă încolțește și cu ea lupta începe în sufletul profesorului. Din ce în ce se simte tot mai neîmpăcat. Trebuia să aleagă între creier și inimă. Căci „profesorul Bălăceanu, cu cărțile, gândurile și știința lui, prin creier păcătuia” (I, 224). Ateismul e o boală a creierului, un păcat al mintii. Totuși el persistă cu încăpăținare în pozitivism și indiferentism religios. În zadar nu-l mai slăbea preotul Prăgoi cu ortodoxia, în zadar îi cere să între în lupta de apărare a ortodoxiei, în zadar îl ia cu istoria, cu Statusul catolic, cu legea cultelor, cu nedreptățile exproprierii, profesorul rămâne în turnul de fildeș al bibliotecii și al pozitivismului său... „N'as fi om de știință, nici istoric cinstit... M'as trivializa, părinte și nu voiesc... Eu stau deoparte și privesc imparțial” (I, 347). Cu atât mai mult, cu cât în toate revendicările ortodocșilor bănuia numai simple interese personale.

Prăgoi însă nu era omul care să-l slăbească cu una cu două. El cercetează mereu și-i aduce aminte că-i „român și ortodox”. Când vede că nu poate nici cum să-l determine să se arunce în lupta de apărare

a ortodoxiei, preotul se ridică cu toată puterea duhovnicească și-i grăiește cu toată tăria:

— „Domnule profesor,... eu sunt un biet om, slab la trup, simplu la minte și prost la vorbă... Și totuși cu epitrahilul și felonul pe mine, îndrăznesc să iau taina cea mare a duhovniciei... Si de unde vi se trage conștiința puterii? își continuă preotul apărarea. Numai dela biserica mea... Ea e „Trupul lui Hristos” și prin asta „infailibilă”. Poruncile ei sunt fără de greș, fie că le emite patriarhia, fie că vin dela Băditoiu... Iată de ce exproprierea este o lege ortodoxă... Ea a luat naștere în vechea țară, ortodoxă în gând și suflet, prin marea taină a împăcării, temeiul ortodoxiei... Aci la noi catolicii și reformații, o prefac în luptă... Căci, domnule profesor, catolicismul este religia nobililor, protestantismul al cărturarilor, iar ortodoxia a noastră a țăranilor... Și nici când nobilii n'au putut iubi pe țărani, așisderea nici cărturarii, dacă n'au fost pătrunși de marea taină a împăcării” (I, 348—349).

Aceste cuvinte tulbură și mai adânc sufletul profesorului. Mai ales că întrat în dragoste cu grofița catolică, Iren Kristoffy, indirect și inconștient, sprijinea catolicismul, în care aflase el încă demult o mare forță de atracție: contemplația estetică. De o parte erau cărțile cari îi otrăviseră viața și puterea de mărturisire (voi. II, p. 124), de alta realitatea limpede. Ortodocșii din Ghiriș vreau capela catolică din marginea satului, — odinioară biserică ortodoxă, — vreau expropriere, vreau reparatiuni și egalitate de tratament în fața catolicismului, — și-i cereau stăruitor concursul. Nimic însă nu-l putea convinge. Stăruia cu îndârjire în atitudinea lui inițială.

Dar iată că vin Pastele... „Bate toaca... Sunt -bătăile de inimă ale înviatului din morți"... La masa inginerului ouă roșii și discuții pe teme confesionale. Doctorul Latour, după ce trece în revistă catolicismul și protestantismul, la provocarea inginerului, aduce vorba și de ortodoxie. Profesorul intervine imediat, cu dispreț, să nu se aducă în discuție un lucru așa de banal și respingător, ca și figura bețivă a moldoveanului părinte Tudose. Inginerul însă îi răspunde scurt, că părintele Tudose are pe lângă patimile lui și o vorbă bună — care e a ortodoxiei, — mângâierea. *Ortodoxia mângâie...* „Mare vorbă, profesorală"... În continuare, Latour mărturisește că părintele Tudose a găsit adevărata ipostasă a lui Isus: Crucea. Apoi vorbește, ca și când ar grăi cu părintele Tudose:

— „Așa i-aș spune: Părinte Tudose, am fost la catolici și am găsit pe Isus predicând, de pe munte, fericirile... Glasul lui avea dulceața glasului de orgă și fața-I strălucea, ca fața potirului în altar. În jur, rodii; la picioarele lui, mandragore... Și nu L-am iubit, căci era prea frumos. Atunci am trecut la protestanți. L-am văzut în templu. Era schimonosit de ură. Gâfăia ca omul ce luptă din greu, gemea și se opintea și în mână cu biciul alunga pe vânzători... Și nu L-am iubit, fiindcă era prea urât... Iar când am venit la dumneata, părinte Tudose... Dumneata ești om prost și umil și din învățătura Lui n'ai ales, decât ceeace ai priceput... Mi L-ai arătat pe cruce... Și atunci... Minune I... L-am iubit pentru întâia oară, nu fiindcă se răstignise, ci fiindcă se răstignise între doi tâlhari..." (II, 132—133). Cuvintele acestea avură darul să lumineze fața și să înduioșeze inimile celor prezenți, și între

inginer și servitorul său să sălășluiască înfrățirea și iertarea, prin ciocnitul ouălor și prin urarea cuvintelor pascale: „Hristos a înviat, Maxime! — Adevărat a înviat!...”

Porțile Damascului însă nu sunt deschise, profesorului, nici acum... „E străjuită cu multă osândă, poarta Damascului. Cu toții ajung la ea, puțini pot s'o străbată... Unii pier de atâta măreție, alții se întorc îndobitociți, și doar numai câțiva energumeni o pot înfrunta" ... (II, 189).

Urmează dezastru. Profesorul e victima unui atentat pus la cale, prin Iren, de preotul catolic Barany. În extazul suferinței vede pe părintele Tudose, iar după însănătoșire află și se convinge de adevăr:

— „Profesorul a avut ocazia să cunoască cele două fete ale catolicismului... cea de zi: estetica; și cea de noapte: crima...” (II, 190). Acum doctorul Latour, după o impresionantă învinuire adusă împărăției catodice, în care și „papa e un salahor” care primește fără cârtire legile imutabile ale catolicismului, „dincolo de care nu există nimic, nici om, nici Dumnezeu, nici natură”, — concludă, prin cuvintele grave, că... „religia catolică a ucis pe Dumnezeu”.

— „Ai dreptate, doctore... (îi răspunde inginerul).

— „încă odată, inginerule, Dumnezeu n'are răgaz de traiu decât în religia voastră, ortodoxă...” (II 190-191).

De aci încolo acțiunea romanului e pe sfârșite. Totul se năruie... și se schimbă. Căci totul se clădise *fără iubire*. Pe Maxim la înșelat lumea, la înșelat cartea, la înșelat soția, la înșelat chiar și sufletul. În loc să -ajungă pe tărâmul de lumină al Dumnezeirii, s'a trezit

înapoi. Unde? — „In copilărie. Era Crăciunul... Colindam... Si a fost asa într'una... Când credeam să aspir lumina ultimă, de fapt nu făceam decât să vântur nălucirile închipuirii... Nici când n'am ieșit afară din alcătuirea mea... m'am crezut o nouă făptură, și nu sunt de fapt, decât un vechiu ortodox... Am lucrat cu manile mele, lucrări străine de vrerea mea; m'am bucurat cu sufletul meu, de simțiri cari nu erau ale mele și am judecat cu mintea mea, gânduri băgate de alții cu sila...

— „Asta, Maxime, nu-i numai la dumneata" (II, 220—222), îi răspunde profesorul. Făcuse și el aceeași experiență și rezultatul era acelaș. Nu este pace necredinciosului. Se însală cine crede în liniștea necredincioșilor. Biserica lui Maxim s'a prăbușit. In sufletul profesorului încă se aude ecoul unei prăbușiri. — „Un om a căzut..." (II, 178)... a căzut între tâlhari, cari, după ce l-au desbrăcat și l-au rănit, au plecat, lăsându-l pe jumătate mort (Luca 10, 30).

Să trecem acum la misterul religios, *Ceriurile spun*..

Ion, fiul boierului Cornea Ardeleanul, zugrăvește o bisericuță pentru iobagi. Tatăl său, intrigat și ambiționat de reverendul Szentivânyi, hotărăște să-l trimită la studii în apus, ca să-l pregătească pentru tronul Moldovei. Ion se opune. Își apără cu căldură credința și biserica față de concepția catolică alui Szentivânyi și față de cea protestantă (biserica lui Hristos este în mine) alui Șorban. — „N'ai nici un fel de chibzuială asupra bisericii lui Hristos", îi spune Szentivânyi.

Ion: „Ba să ierți reverende... Să ierți tată... Biserica lui Hristos trăiește și în sufletul meu vie. Dar

ea nu se contopește nici cu împărățiile lumești, care pieritoare sunt, și nici cu sufletul meu — după cum crede Sorban — care, oricât l-as întinde mărginit rămâne... Cum trăiește?... Nu știu... n'aș putea-o spune... dar trăiește. O văd vie în celălalt, în aproapele meu, în durerea lui, în bucuria lui... O văd vie în icoanele zugrăvite cu truda mea... O simt cum trăiește în toate darurile ceriului".

În cele din urmă Ion trebuie să-si lase lucrul și să plece. Disperat întreabă:

Ion: „Ce-o să pui în loc tată?...

Cornea (către reverend și Sorban). Răspundeți voi...

Sorban: Gândirea...

Szen tivânyi: Gloria..."

Ion pleacă în apus. Studiază pictura și obiectionează colegilor că nu cunosc taina artei desăvârșite... „Nu cunoașteți arta care face din om un sfânt și din fecioară, o madonă... Voi prieteni pictați numai oameni... oameni, oameni..." Câtă va vreme își păstrează cinstea vieții și curățenia credinței, dar copleșit de mediul otrăvit în care trăia, încetul cu încetul decade. Uită de casă. Se lapădă de biserică. Mediul îl coboară din treaptă în treaptă. Sfarmă toate piedecile. Trăiește în negație și corupție până la ucidere.

În acest timp biserița din satul lui, sub pavata lui Hristos și a preotului Pavel, crește și se întărește, își împrumută tăria clădirii din darul oamenilor cari se pocăiesc, „căci nevinovăția, pocăința și iubirea sunt cele trei puteri ziditoare ale bisericii..."

După ce ucide tot ce altădată îi făcea bucurie, complet decăzut, înstrăinat și slăbit, Ion se întoarce acasă. Știința l-a dus la neputință. Acum se teme și de „aerul

curat". îl urmărește umbra lui Geanleone, pe care la ucis. Geme și suferă. Szentivânyi se oferă să-i potolească neliniștea — „furtuna ce-ti aduce ecou, din adâncurile iadului" — cu ispita unei indulgențe. În zadar. Sbuciumul continuă, furtuna crește.

Dar iată că apare preotul Pavel cu icoanele pictate de el (Ion) înainte de a pleca în apus și-i grăește:

— „Măria-Ta, o vorbă ascultă și dela mine... Știu... Sunt slab și neputincios, după a mea minte... Slugă supusă mă țin în obșteasca alcătuire a lumii... dar puternic dregător în sfânta lucrare a duhovniciei... Căci mijlocitor mă găsesc atunci, între Dumnezeu și om, deci împluternicit cu toată dreptatea... și doftor...

Ion (trist): Și doftor...

Preotul: Doftor, care știe să ardă cu fierul roșu, sau să aline cu dulce alifie..."

Cuvintele preotului ard durerea și *mângâie* sufletul lui Ion, iar frumusețea icoanelor trezește în el „patima remușcării". Transfigurat întreabă:

— „Părinte Pavele, cine te-a trimis la mine, în clipa aceasta de sbucium ?...

Preotul: Cuvântul vine la om... în zadar omul încearcă să înfrângă prin voință, puterea cuvântului... Dumnezeu a venit la Saul, când Saul cu înverșunare se smintise a-L prigoni... Căci prin sbucium, omul își golește sufletul de tot răul și în sufletul gol, cuvântul lui Dumnezeu merge în val neistovit..."

Ion învie. învierea este „marea taină și marea putere a ortodoxiei".

Dumnezeu dă fiecărui neam câte o parte din nemărginita Lui comoară. Nouă ne-a dat ca să gândim la „legăturile dintre Dumnezeu și om și la desbinările

dintre suflet și soartă". Să naștem toată bucuria din durere. Crucea. Deci, pentru bucuria iertării și a împăcării, să facem canon de pocăință... Și Ion se îndreaptă, pe jos, spre mănăstirea Neamțului.

Certurile spun, ca și In credința celor șapte sfeșnice, cuprind aceleași idei dominante: mediu de lupte confesionale și înstrăinări prin prozelitism religios, răscumpărarea „păcatului necredinței” prin pocăință, noua naștere în spirit, năzuința spre îndreptare și desăvârșire, întoarcerea din rătăcire la înțelegerea și urmarea valorilor morale ale ortodoxiei, tendința eliberării din eroare și a integrării în adevăr, viața nouă așezată pe temeiurile solide și eterne ale ortodoxiei. Cu deosebirea, că în roman eroii ajung numai până la porțile Damascului, — numai până la dorința de-a-și turna viața în o formă nouă, — iar în „Ceriurile spun” Ion face o convertire deplină. Pleacă pe jos la mănăstirea Neamțului să facă pocăință.

Rezultă de aci, că în conștiința autorului ideea convertirii a pătruns adânc și a fost cu multă simpatie studiată și îmbrățișată. Cunoașterea amănunțită a mediului în care trăiește și lecturile îndelungate l-au ajutat, ca după mult sbucium lăuntric, să se ridice din noaptea durerii, în dimineața bucuriei fără de sfârșit...

Sunt în România lucrări frumoase și exemple mișcătoare de convertiri, dar departe de noi gândul de a crede că putem fi mulțumiți cu starea religioasă și morală a țării. Căci nu ne-am însușit deajuns două lucruri însemnate: curajul contra materialismului și a viciilor care desbină și sinceritate față de idealul sfințeniei, care ne unește cu Hristos în Dumnezeu.

PREDICA POCĂINȚEI

... Toți să vie la pocăință.

// Petru 3, 9

Sunt două căi: calea vieții și calea morții. Calea vieții este împărăția lui Dumnezeu, împărăția ceriului și a pământului transfigurat. E calea virtuții și a fericirii veșnice; Ușa prin care de va intra cineva, se va mântui. Calea morții este poarta cea largă, pe care merg toți păcătoșii. După cum sunt puțini călătorii care merg pe calea iubirii și a poruncilor lui Dumnezeu, așa mulți sunt cei care merg pe drumul pieirii, care duce la iad.

Isus Mântuitorul și apostolii au osândit lumea, fiindcă e rea: „Nu iubiți lumea!” (I Ioan 2, 15; Iacov 4, 4; Ioan 7, 7). Și oamenii prețuiesc mai mult ceea ce a osândit El și apostolii Lui. Gustă cu nesațiu dulceața lumii, se îmbată sorbind din paharul plăcerilor la fundul căruia zace drojdia amară și uită proverbul, că fără tată și fără mamă putem trăi, dar fără Dumnezeu nu.

Calea morții stă înaintea noastră. Ne-am coborât în mocirla fărădelegilor și, ce este mai trist, am pierdut simțul nevinovăției și conștiința păcatului. Suntem păcătoși; purtăm pe umeri și pe conștiință sarcini grele de păcate, dar în același timp ne ținem oameni curați și ne amăgim cu păreri prea bune despre noi. Fiecare când e vorba de păcate, privește numai în grădina și în casa vecinului, iar de sine nici vorbă.

Starea aceasta este una dintre cele mai primejdioase boli a veacului nostru și trebuie să înceteze.

Cum poate omul să ajungă la cunoașterea și la conștiința păcatului? Să se privească în oglinda Evangheliei. Imposibil ca un om sincer, care face acest lucru, să nu-și deschidă ochii și să nu vadă cum gunoiul și buruienile i-au umplut grădina sufletului, în care cu mici eforturi se pot cultiva florile virtuților și a faptelor bune.

Ajuns odată la conștiința și la recunoașterea păcatului, religia îi sare omului în ajutor. În creștinism nime nu-i pierdut. Fiecare om prețuiește mult, pentru sufletul lui (Marcu 8, 36—37). În creștinism din fiecare tâlhar poate deveni un sfânt și din fiecare Magdalenă o mironosiță, — prin pocăință.

La temelia Creștinismului stă tocmai ideea de purificare, de înnoire. Fiecare este necesar să-și curățească sufletul de păcate. „Creștinul se face, nu se naște”, spunea Tertulian. De altă parte, biserica nu se cuvine să tolereze prea mult în corpul ei elemente și organe bolnave. Trebuie să le opereze; să le altoiască pentru a crește în har, pentru a trece din starea pasivă în starea activă și pentru a-și garanta un progres religios și moral dela suprafață în adâncime și dela cantitate la calitate.

De aceea face Biserica apel la convertirea păcătoșilor. Calea desăvârșirii spirituale, este calea convertirii. În cele ce urmează vom arăta cum au predicat prorocii și apostolii și mai ales Mântuitorul nostru întoarcerea la Dumnezeu și cari sunt semnele și înfățișarea omului celui nou, după învățătura Bibliei și a Bisericii.

Cărțile Sfințelor Scripturi sunt pline de apeluri cari cheamă omenirea la calea vieții, ce duce spre Dumnezeu, îndeosebi prorocii Vechiului Testament și apostolii Noului Testament au avut aceasta slujbă aleasă, ca să predice oamenilor mântuirea și sfințenia. Din versurile lor citez aci câteva, ca și când ar fi adresate neamului și fiilor bisericii noastre părintești.

„Veniți să ne întoarcem la Domnul, — grăește Osea, pentru că el sfășie, dar ne vindecă; lovește, dar și leagă” (6, 1).

„Plângeți că aproape este ziua Domnului”, zice Isaia (13, 6). „Să-și lase cel necredincios căile sale și omul cel fărădelege sfaturile sale și să se întoarcă la Domnul și-l va milui, — la Dumnezeul vostru, că mult va ierta păcatele voastre” (55, 7). „Cântați Domnului cântare nouă, slăviți numele Lui până la marginile pământului” (42, 10).

Convertiți-vă, strigă profetul Ieremia. „Întoarceți-vă, fii răsvrățiți, și voi ierta abaterile voastre” (3, 22). „Întoarceți-vă fiecare dela calea sa cea rea și dela cugetele voastre, și veți locui în pământul, care l-am dat vouă și părinților voștri din veac și până în veac” (25, 5 ; vezi și 35, 15 și 15, 19).

„Lăpădați dela voi toate păgânătățile, spune prorocul Iezechiil, — care ați făcut asupra Mea, și vă faceți inimă nouă și duh nou și faceți toate poruncile mele... Că nu voiesc moartea celuice moare — zice Domnul; — ci întoarceți-vă și veți fi vii” (18, 31 — 32 ; vezi și 33, 11 și 36, 25—28).

„Întoarceți-vă la Mine din toată inima, cu post, cu plângere și cu tânguire. Sfășiați-vă inimile nu hainele și întoarceți-vă la Domnul Dumnezeul vostru, că milo-

stiv și îndurat este, îndelung răbdător și mult milostiv, și îi pare rău de răutăți" (Ioan 2, 12—13).

„Intoarceți-vă la Mine, zice Domnul puterilor, și mă voiu întoarce și Eu la voi" (Zaharia 1,3). „Intoarceți-vă și voi deschide vouă jghiaburile cerului și voi vărsa binecuvântarea Mea până vă va fi destul... Și vă vor ferici pe voi toate neamurile, pentru că veți fi voi mie un pământ dorit, zice Domnul atotțiitorul" (Malahia, 3, 10-12).

„Iată acum este ziua mântuirii", scrie sf apostol Pavel. Deci: „nu vă mințiți unul pe altul, fiindcă v'ati desbrăcat de omul cel vechiu, dimpreună cu faptele Lui și v'ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește spre deplină cunoștință, după chipul celui ce l-a zidit" (Colos. 3, 9—10), adică după chipul și asemănarea duhului și a sfințeniei lui Dumnezeu.

Scopul vieții este preamărirea lui Dumnezeu și fericirea omului. Una fără alta nu se poate. Căci preamărirea lui Dumnezeu ne face fericiți, iar fericirea nu se află decât în Dumnezeu. Omul atunci e fericit, când preamărește pe Dumnezeu cu viața și cu toată casa Lui.

Mijloacele fericirii sunt poruncile dumnezeiești, virtuțile evangheliei și harurile sfințelor Taine. La aceste mijloace ne îndeamnă sfinții apostoli, să le urmăm și să le trăim, ca să întrupăm în noi făptura cea nouă până la înălțimea staturii Mântuitorului Hristos. Aceste adevăruri și virtuți biblice sunt treptele de aur ale desăvârșirii duhovnicești, pe cari trebuie să le urcăm. „Pentru acest cuvânt puneți și din partea voastră toată sânguința și adăugați la credința voastră: fapta cea bună, iar la fapta bună : cunoștința, la cunoștință: înfrânarea, la înfrânare: răbdarea, la răbdare: evlavie, la evlavie: în-

găduiala frățească, iar la îngăduiala frățească: dragostea" (II Petru 1, 5—7). Înălțare deci pe scara lui Iacob, pe scara desăvârșirii spre zidirea trupului Domnului Isus, — până ce vom ajunge „la unirea credinței și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la înălțimea staturii plinătății lui Hristos" (Efes. 4, 13).

Acesta este cuvântul sfinților apostoli. Ucideți în voi mădulele omului pământesc și transformați-vă sub privirea și cu ajutorul lui Dumnezeu umanitatea voastră de carne și sânge, într-o umanitate spirituală, de inimă și de lumină. „Ceice sunt ai lui Hristos și-au răstignit carnea împreună cu patimile și cu poftele ei" grăește sf. ap. Pavel (Galat. 5, 24). Nu este creștin, celce nu aplică în contra egoismului și a tuturor viciilor, vaccinul morții prin răstignire, ca să vieze numai omul desăvârșit, omul prieten lui Dumnezeu și îmbrăcat în sfințenia personală a lui Isus Hristos. „Celui ce birueste — zice Domnul — îi voi da din mana cea ascunsă și-i voi da lui o piatră albă și pe piatră scris un *nume nou*, pe care nimeni nu-l știe, fără numai primitorul" (Apoc. 2, 17; vezi și 3, 5).

Făptura cea nouă se regenerează prin sângele lui Hristos. Isus e omul cel nou; noul Adam, capul omenirii regenerate prin sângele Lui (Rom. 5, 8 — 9; Matei 26, 28; I Ioan 1, 7; I Petru 7, 19). El trebuie altoit în firea noastră cea păcătoasă și în carnea noastră cea muritoare. „Eu sunt buciul viței" (Ioan 15). Hotărât, fără El noi nu putem trăi, după cum o ramură verde nu poate trăi ruptă din coroana arborului din care a crescut.

Cum se nobilează florile și pomii prin altoire, așa

PREDICA POCĂINȚEI

se înfrumusețează și se îmbunătățește viața omului prin altoirea și creșterea în Hristos. Și dintr'un spin se poate face un pom bun, și din cel mai căzut om se poate face un copil al lui Dumnezeu, cu condiția altoirii.

Cetățile de scăpare și mântuire ale pământului, sunt bisericile creștine. Cât de grea a fost urgia și pedeapsa lui Dumnezeu aruncată asupra cetăților necredincioase ale Sodomei și Gomorei și cât de amară și aspră mustrea Mântuitorului, adresată cetăților stricate din vremea sa! „Ierusalime! Ierusalime!”... (Matei, 23, 37). „Vai ție Horazine! Vai ție Betsaido!... Și tu Capernaume care până la cer te-ai înălțat, până la iad te vei coborî” (Luca 10, 13—15). Bisericele chiamă oamenii la mântuire și noi prin rugăciunile lor cerem cu stăruință dela Domnul, ca „cealaltă vreme a vieții noastre în pace și pocăință să o petrecem”. Bisericele fac din satele și orașele lumii cetăți, în cari locuiește Duhul Lui Dumnezeu și lucrează, prin preoții lor, ca peste păcat să triumfe iubirea lui Dumnezeu.

Bisericele Mântuitorului sunt și trebuie să fie niște grădini de flori binemiroitoare și de pomi roditori. Grădini de altoire și nobilare a sufletelor prin harul divin. Bisericele fără duh sunt moarte, cum morți sunt și slujitorii lor, cari nu poartă cu cinste și cu râvnă duhovnicească făclia Evangheliei printre oameni. Cât de frumoase sunt casele cu grădini de flori alese și bine îngrijite! Cât de frumoase sunt bisericile în cari se cultivă florile virtuților creștine și cât de frumoasă este grădina sufletului nostru, dacă curățim din ea buruienile veninoase ale relexor și cultivăm în locul lor credința, dragostea și sfințenia!... Dar acest lucru se va

împlini atunci, când ascultăm apelul *Veniți la Mine*» pe care ni-l adresează învățătorul și Mântuitorul nostru, care dându-și viața pe cruce pentru noi, ne cheamă dela plângere la bucurie și dela moarte la viață sfântă si fericită.

*

Omul cel nou, face fapte vrednice de pocăință» Are înfățișarea unui ostaș al spiritualității creștine, care luptă înarmat cu armele lui Dumnezeu, împotriva întunericului și a stăpânitorilor veacului de acum. Încins cu brâul adevărului, îmbrăcat cu platoșa dreptății, gata oricând pentru vestirea evangheliei păcii, pregătit cu pavăza credinței, cu coiful mântuirii și cu sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu si cu toată răbdarea și rugăciunea (Efes. 6, 11 — 18), el are mintea lui Hristos (I, Cor. 2, 16), însuflețirea prorocilor și râvna apostolilor. El și casa lui slujește Domnului (Ioan 24, 15). Toată viața lui este închinată lui Dumnezeu și toate mădularile lui sunt organe ale Duhului și slujesc întru curățenie destinației pentru care le-a făcut Dumnezeu.

Ochii convertitului privesc numai spre cele curate,, bine știind că: „Luminătorul trupului este ochiul. Deci de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat" (Matei 6, 22).

Urechile lui ascultă adevărul: „Tot celce este din adevăr ascultă glasul Meu" (Ioan 18, 37)..

Gura lui cântă laudă și se roagă lui Dumnezeu: „Toți într'un suflet, cu o gură să slăviți pe Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Isus Hristos" (Rom. 15, 6)..

Limba și buzele lui sunt puse în frâu și îngrădite», ca să nu grăiască deșertăciuni: „Celce voiește săi

iubească viața și să vadă zile bune, să-și oprească limba dela rău și buzele sale ca să nu grăiască vicleșug" (I Petru 3, 12).'

Fața lui este întoarsă spre Dumnezeu, căci știe că: „Fața Domnului este împotriva celorce fac rele" (I Petru 3, 12).

Mintea o socotește un dar de Sus și se folosește de ea cu înțelepciune. „Cu mintea mea eu slujesc legii lui Dumnezeu" (Romani 7, 25).

Inima lui este curată. „Sfârșitul poruncii este dragostea din inimă curată..." (I Timotei 1, 5). „Fericiți sunt cei cu inima curată"... (Matei 5, 8).

Manile creștinului convertit lucrează pentru traiul vieții („celce ce nu lucrează să nu mănânce") și fac voia lui Dumnezeu. „Voiesc dar, ca să se roage bărbații în tot locul, ridicându-și manile curate, fără mânie și fără îndoire" (I Timotei 2, 8). „Mâna ta de te smintește, tae-o" (Marcu 9, 43).

Picioarele lui umblă în căile Domnului, așa dupăcum au fost destinate prin pecetluirea cu darul Duhului Sfânt. „Cât sunt de frumoase picioarele celorce binevestesc pacea, ale celorce binevestesc cele bune" (Romani 10, 15).'

Tot trupul și întreg duhul lui este un dar și o unealtă alui Dumnezeu. „Preamăriți dar pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu" (I Corint. 6, 23).

Acesta este omul lui Dumnezeu, înfățișarea și armatura lui duhovnicească. Omul întreg, creștinul. Rămâne să mai vedem cari sunt semnele întoarcerii la

' Cf. Calendarul Bunului Creștin, Sibiu 1934, p. 75.

Dumnezeu, sau căile pozitive cari adevăresc convertirea și susțin pocăința:

1. Credinciosul convertit cetește zilnic cuvântul lui Dumnezeu din Biblie. Un capitol sau un vers biblic formează cugetarea lui zilnică. „Toată ziua legea Ta gândirea mea este” — zice David, cântătorul de psalmi. Sfânta Scriptură este cartea credinței și a vieții fericite. E harta care ne arată calea mântuirii. Cultura popoarelor europene s'a născut și a crescut din izvoarele Bibliei. Fără Biblie nu este creștinătate, nici progres, nici evlavie, nici har, nici adevăr. „Cercetați Scripturile”, poruncește Mântuitorul (Ioan 5, 39), — căci „rătăciți neștiind Scripturile și puterea lui Dumnezeu” (Marcu 12, 24). Iată ce spune Ioan Gură de Aur (despre necunoașterea Bibliei: „Din necunoașterea sfintelor Scripturi izvorăsc mii de rele; de aici a răsărit batjocura cea mare a ereziilor, de aici viața neîngrijită, de aici necazurile cele fără de folos. Dupăcum cei lipsiți de lumină nu ar putea pași la sigur, tot așa și cei ce nu se uită la raza sfintelor Scripturi, sunt siliți de mulțori să păcătuiască într'una, de vreme ce pășesc în întunerecul cel mai grozav”.

Cetirea zilnică a sfintei Scripturi este una dintre cele dintâi și mai însemnate datorii ale creștinului atât pentru a o cunoaște, cât mai ales pentru a o urma. Sfânta Scriptură și îndeosebi Evanghelia trebuie urmată. Căci dacă nu s'ar putea urma, nu ar fi fost descoperită. Este adevărat, că între oamenii de azi nu poți trăi după legea Evangheliei. Dar tocmai de aceea vorbim despre convertire. Trebuie schimbată lumea și pornită pe calea unui progres religios și moral mai mult în calitate și adâncime, decât în cantitate și suprafață.

Altfel mâne nu vom mai putea trăi nici cum, din cauza egoismului omenesc. Trebuie să intrăm în legătură de credință și viață cu Hristos. Să fim una cu El, ca ramurile cu tulpina. Să-l primim în inima noastră ca Mântuitor, Domn și Stăpân al vieții noastre. El, Regele Regilor să troneze în inima noastră cu Evanghelia Lui. Casele și pragurile peste cari nu trece Isus și Biblia, sunt case și praguri blestemate.

2. Convertitul se roagă și postește. Rugăciunea completează postul. Ea dă aripi sufletului și putere, ca să înfrâneze trupul, când este atacat de ispite. Când s'a rugat Isus și câte îndemnuri la stăruință în rugăciune ne-a lăsat El (Luca 22, 40; Matei 26, 41) și apostolii săi (Coloseni 4, 2; I Tesal. 5, 17) nici nu le mai pomenim, căci nu se poate închipui creștin care nu se roagă.

3. Convertitul cercetează regulat biserica, în toate Duminecile și sărbătorile, ca să cunoască „prin biserică înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri” (Efes. 3, 10). Biserica este casa lui Dumnezeu, dupăcum Biblia este cuvântul lui Dumnezeu. Așa ne-a spus Mântuitorul când era abia de 12 ani, El însuși lăsându-ne cel mai frumos exemplu de iubire față de locul sanctuarului, de sfințenia căruia a fost atât de gelos, încât cu toata blândețea Sa ideală, când l-a văzut profanat a devenit violent și a scos cu biciul afară din el pe negustori. „Scrie este: Casa mea casă de rugăciuni se va chema” (Luca 19, 46; Ioan 2, 14—16). Biserica este purtătoarea spiritualității, torța de lumină a omenirii, stâlpul și călăuză adevărului. Creștinul adevărat are obligația morală nu numai să o cerceteze, dar să o ajute și mai ales să o apere de dușmanii ei văzuți

și nevăzuți. S'a spus pe bună dreptate că biserica este sufletul statului, iar statul e corpul bisericii. În consecință, omul trebuie să arate bisericii aceeași iubire, pe care o arată trupului și sufletului său, fie că e vorba de clădirea bisericii, fie că e vorba de societatea creștină, privită sub aspectul ei spiritual de trup mistic al lui Hristos.

4. Creștinul împlinește cu credință, cu frica lui Dumnezeu și cu evlavie sfintele Taine, prin cari primește harul cel nevăzut alui Dumnezeu. Când harul se arată sufletul urăște păcatul și se întoarce spre lucrurile cerești. Trupul pocăitului devine un vas al harului. — Convertirea își află expresia ei cea mai adevărată, pe lângă Botez, în taina Mărturisirii și a Cuminecării. „Adevăr grăesc vouă, — zice Mântuitorul — oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți deslega pe pământ, vor fi deslegate și în cer” (Matei 18, 18). Deci mărturisiți-vă Domnului că este bun, că în veac este mila Lui...

Scumpe și sfinte îi sunt convertitului cuvintele Mântuitorului Isus Hristos despre taina cuminecării: „Eu sunt pâinea vieții... pâinea cea vie, care s'a pogorât din cer... Amin, amin grăesc vouă: de nu veți mânca trupul Fiului Omului și de nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață întru voi. Celace mănâncă trupul meu și bea sângele meu : are viață veșnică și eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi. Căci trupul meu adevărat este mâncare și sângele meu adevărat este băutură. Celace mănâncă trupul meu și bea sângele meu, întru mine petrece și eu întru el... Luați, mâncați, acesta este trupul meu care se frânge pentru voi... Beți dintru acesta toți, acesta este sângele meu al legii celei nouă,

care pentru voi și pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor", (vezi Matei 26, 26 — 28; Ioan 6, 48 — 60; I Cor. 11, 23 — 29). „Greu este cuvântul acesta" (Ioan 6, 60). De aceea penitentul este dator să se cerceteze cu grijă, să se spovedească sincer, să-și recunoască starea de păcat, să simtă părerea de rău, să arate căință, să împlinească canonul de ispășire și sfaturile duhovnicului și să se hotărască a trăi după Evanghelie. Numai atunci gustă și bea cu vrednicie din paharul mântuirii și își ușurează conștiința de povara păcatelor. Îndeosebi recunoașterea păcatului și hotărârea de predare în brațele Mântuitorului Isus, are o deosebită însemnătate în convertire.

Este adevărat că cu anevoie își recunoaște omul starea decăzută și cu greu își dă viața întreagă lui Hristos. Acest lucru îl simt mai ales duhovnicii, cu câtă greutate se înmoaie inima ascultătorilor, ca să se determine să-și vadă fiecare osânda lui și să pășească sub patrafir ca un păcătos care-și plânge starea sufletului legat în lanțurile păcatului. Biserica încă știe acest fapt, când repetă de atâtea ori în urechile credincioșilor: „Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm", — tocmai pentru ca harul tainei pocăinței și împărtășirea să fie efectivă, nu o formă zadarnică spre osânda primitorului. Numai când păcătosul a recunoscut și a declarat în fața altarului și a potirului cu toată credința și convingerea: „Cred Doamne și mărturisesc că tu ești cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu, care ai venit în lume să mântuești pe cei păcătoși, dintre cari cel dintâi sunt eu", — numai când această declarație sfântă și solemnă stă mereu înaintea ochilor lui sufletești și își sdă seama de slăbiciunea ⁸⁷ lui și își pune toată nă-

dejdea în ajutorul harului mântuitor și sfințitor, — numai atunci este el pe calea desăvârșirii vieții personale. Atunci face el un act de reală convertire.

Odată ghiața nepăsării spartă sau topită și conștiința păcatului trezită, cetatea sufletului este cucerită.

5. Convertitul își confirmă credința prin faptele iubirii creștine. Credința nu poate fi despărțită nici teoretic de faptele bune. Căci și dracii cred și se cutremură, dar nu se smeresc, nu iubesc și nu servesc lui Dumnezeu. Credința fără fapte este moartă. Iubirea este întâi și veșnică. Dar iubirea este faptă creștină. Iată de ce totdeauna pomii se judecă după fructe și oamenii după fapte. Cum practicăm decalogul, fericirile, predica de pe munte și întreagă legea morală a sfintei Evanghelii este mai important, decât să spunem ce știm sau credem despre aceste porunci. Acest adevăr l-a confirmat deplin sf. ap. Pavel, care după ce a vorbit despre credință, ca să nu fie greșit înțeleasă ideea de mântuire, cum durere s'a și întâmplat, — i-a adaus în aceeași epistolă corectivul: „credința lucrătoare prin iubire” (Galat. 5, 6 și I Cor. 13). O credință neclintită și o dragoste aprinsă, convertește și pe alții.

6. Creștinul convertit respectă și ascultă cu evlavie cultul divin al bisericii sub toate formele lui, deplin încredințat că el oglindește adevărurile ei dogmatice, morale și istorice.

7. Creștinul se supune de bunăvoie disciplinei bisericești, aceasta fiind condiția de viață a ordinei, prosperării și organizației bisericii.

8. Creștinul convertit luptă cu armele spiritualității pentru concepția de viață creștină, pe care o reprezintă biserica ortodoxă. El se mișcă prin dinamica

idealului și propagă viața creștină ortodoxă. Nu se rușinează de Evanghelie. Nici o piedecă și nici o jertfă nu-l poate opri ca să pășească pe urmele prorocilor, apostolilor, martirilor și a Mântuitorului său. Este luptător neodihnit pentru credința adevărului.

Aceste sunt semnele creștinului convertit. El reprezintă credința și viața creștină în toată plenitudinea și perfecțiunea ei spirituală și morală.

O lume nouă și o cunoaștere nouă i se descopere. Inima lui nu mai cunoaște tragedia îndoielii, ci e hotărâtă. Tot ce e pământesc și omenesc nu-l mai atrage. Se lapadă de orbirea sufletească în care a fost și se miră de cece îmbătrânesc în rele. Nu-și mai leagă fericirea de lume, are duhul căinței și socotește umilința mai înaltă ca mândria. Prin rugăciune, post, Taine și fapte bune simte și cunoaște pe Dumnezeu și mijloacele de-a ajunge la El. În sfârșit „recunoaște că trebuie să adore pe Dumnezeu, să-I mulțumească după cuviință, să se plătească ca un vinovat și să-L roage ca un cerșetor” (B. Pascal).

*

• *

Ultima nădejde a omenirii este întoarcerea ei la Dumnezeu. În România problema religioasă este o problemă a convertirii.

Nu numai biserica, ci și arta, literatura, știința, politica și în general cultura, toate duc lipsa unei flăcări sfinte și „peste întreaga noastră viață până în adâncul satelor, tânjește dorul unei primăveri sufletești”, constată scriitorul Adrian Maniu. Iar fostul ministru de finanțe și președinte al Republicii federative elvețiene, J. M. Musy, care nu demult ne-a vizitat

țara în calitate de ambasador al culturii apusului, de unde împrumutăm noi tot ce este disolvant și anti-creștin, a avut onoarea să ne spună în aplauzele ascultătorilor, că: „Trebuie să avem îndrăzneala de a ne înapoia la practica unui creștinism activ. Nu un creștinism slăbit, steril, vorbăreț, ci un creștinism vivificator, creiator, constructor, realizator, acel creștinism care va rămâne, doamnelor și domnilor, izvorul din care toate popoarele și toți oamenii, din toate timpurile, vor putea trage elementele unei veșnice întineriri*.

Suntem la răscrucea convertirii. Urmăm această cale sau nu? Vrem un popor nou, o generație nouă de fii ai lui Dumnezeu; credem într-o înnoire și îmbunătățire a firii omenești, sau nu? Dăruim zidurile \ egoismului, rupem masca fariseismului, punem o stavilă lucrării lui Anticrist în lume, restabilim cinstea, ne îmbrăcăm în haina virtuții și luptăm pentru triumful Evangheliei, sau nu? Vrem renașterea religioasă și morală a vremii, slujim la un Domn, năzuim spre asemănarea chipului lui Dumnezeu și dorim învierea spiritului primilor creștini, ca să fie cinstită din nou religia și Biserica Mântuitorului, sau nu? Ne mai numim copii ai lui Dumnezeu-Tatăl, pășim pe urmele picioarelor lui Isus și cerem colaborarea darurilor Sfântului Duh ca să cucerim cetatea sufletului, sau nu?

Dacă *da*, atunci să așezăm problema convertirii în inima preocupărilor noastre religioase și morale. Să începă fiecare dela sine, din camera sufletului său. Aici să fie lumină și curățenie. Aici, în sanctuarul inimei, să aprindă fiecare flacăra focului sacru, dragostea de Dumnezeu, de Biblie și de Biserică. Atunci se vor înnoi ca ale vulturului tineretele noastre.

PREDICA POCĂINȚEI

Deci, să ne pocăim. Să ne întoarcem la nevino-
văția copilăriei. Să îmbrăcăm haina albă a curăteniei
din taina Botezului si să cântăm Domnului cântare
nouă, cântarea mântuirii. Să trezim în noi viața sufle-
tului si să o dăm ofrandă lui Dumnezeu. Să murim,
ca să viem. Să ne înălțăm și nobilăm viața printr'o
reală si sinceră convertire creștină ; s'o închinăm Tatălui,
Fiului si Duhului Sfânt si căzând toți în genunchi, cu-
cernici, să ne rugăm cu psalmul de pocăință, — zicând :
*Doamne, „întoarce fata Ta de către păcatele noastre
și toate fărădelegile noastre șterge-le. Inimă curată
zidește întru noi Dumnezeule, și duh drept înoiește
întru cele dinlăuntru ale noastre. Nu ne lăpăda dela
fala Ta și Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua dela noi.
Dă-ne bucuria mântuirii Tale și cu duh stăpânilor ne
întărește!” Amin.*

BUCURIA TABORULUI

La munți, suflete, să ne
ridicăm...

Viața unui om atâta prețuește, cât a înțeles din Răstignirea și învierea Mântuitorului Hristos. Căci până la Răstignire nu era mântuire. Până la Răstignire stăpâna păcatul strămoșesc cu toate urmările lui rele: pierderea harului și a sfințeniei originare, întunecarea minții, slăbirea voinții, corupția sentimentelor, ruperea legăturii și depărtarea de Dumnezeu, experiența răului, conștiința păcatului, durerea și moartea. Nici o religie, nici „legea” lui Moise, nici jertfele sângeroase ale antichității nu puteau sfinți pe om, fiindcă nici una nu putea șterge consecințele păcatului strămoșesc cu care este omul în neconținută luptă. De aceea, ca să se ridice din cădere, el avea lipsă de mâna Mântuitorului, de mâna lui Dumnezeu.

Isus Hristos ne-a adus harul și adevărul (Ioan 1, 17). Prin cuvântul Evangheliei Lui, prin faptele minunilor Lui și prin suferințele patimilor Lui, El ne-a deschis și ne-a arătat tuturor, calea mântuirii. Răstignirea Lui este punctul de hotar între lumea veche și lumea nouă. Jertfa Lui de pe Cruce reprezintă marea operă a mântuirii: răscumpărarea omenirii din păcat și împăcarea ei cu Dumnezeu (Efeseni 1, 7; Coloseni 1, 13—14; I Petru 1, 18—21). Aci trebuie să se oprească fiecare om, ca să asculte și să urmeze glasul Lui, care cheamă pe toți la mântuire, zicându-ne cu dulce glas

de Mântuitor: *Veniți la mine*.,. (Matei 11, 28). *Eu sunt ușa*... (Ioan 10, 9). *Eu sunt Calea, Adevărul și Viața* (Ioan 14, 61). *Eu sunt Lumina lumii; celce vine după mine, nu va umbla în întunec, ci va avea lumina vieții* (Ioan 8, 12).

Mântuirea, ca orice bun ce vine dela Dumnezeu, este un dar. Însă, cum sămânța trebuie sămănată ca să dea rod, — și cum pomul sălbatic trebuie altoit ca să rodească poame bune, așa și harul mântuirii, ca să devină un bun personal, el trebuie însușit de fiecare om în parte, pe căile hotărâte de Domnul și Vistiernicul harului. Aceste căi și mijloace, prin cari devenim părtași ai harului mântuirii, sunt cele 7 sfinte Taine ale Bisericii. Misterele Bisericii sunt izvoarele harului ce curge din Crucea Domnului și restabilește în noi chipul și asemănarea cu Dumnezeu. Cele 7 Taine sunt cele 7 sfeșnice de aur în mijlocul cărora, viu și veșnic, stă îmbrăcat în haina sfințeniei Fiul și Mântuitorul omului (Apocalips 1, 13).

Fiecare om este un păcătos pierdut, care numai în Hristos se poate mântui. Căci numai *un nume* este dat oamenilor, în care pot să se mântuiască (Fapte 4, 12), Ca să ne mântuim deci, trebuie să urmăm pe Domnul Hristos în Răstignire și înviere. Calea convertirii este calea Golgotei. În centrul lucrării de convertire stă Crucea, fără de care nu este mântuire. Trebuie să murim, ca să înviem. Botezul nu este o garanție contra păcatului. Botezul este un har care ne face curați numai în clipa primirii lui. De aci încolo trebuie să creștem în Hristos. Să creștem în iubire, în pocăință, în iertare, în credință, în pace, în rugăciune, în smerenie, în sfințenie, în curaj misionar și în frăție creștină. Aceste virtuți, puteri și

lucrări duhovnicești alcătuiesc elementele adevăratei convertirii. In ele trebuie să sporim și să creștem. Trăim în ele, trăim în Hristos. Creștem în ele, creștem în Hristos. Ele ne duc la concluzia, că orice om păcătos poate deveni un apostol al iubirii, ca și Măria Magdalena, care mult a iubit păcatul, dar a putut să se birue pe sine și să iubească și mai mult pe Celce iartă și mântuiește de păcat.

Viața noastră spirituală începe atunci, când ne-am hotărât pentru Hristos, când începem să pășim pe urmele Lui și să trăim după Evanghelia Lui. Creșterea duhovnicească se cuvine să meargă paralel cu cea trupească în așa fel, ca la vârsta bărbăției omul să fie desăvârșit, — la înălțimea staturii lui Hristos. Este adevărat, că omul nu poate deveni Hristos. Dar aici se arată mai mult vrednicia lui, cu cât tinde, se apropie și se aseamănă mai mult cu El.

Cea din urmă treaptă a creșterii în Hristos, este bucuria. E bucuria convingerii că avem un Mântuitor, care ne iartă păcatele. In răstignire ne întristăm, dar ne bucurăm în înviere. Căci moartea (omului celui vechiu și rău) aduce întristare, iar învierea — în Domnul — aduce bucurie, pace și nespusă mângâiere.

Încă nu s'a aflat creștin convertit, care să nu fie un purtător de bucurie... „Veți plânge și vă veți tângui, zice Mântuitorul, dar întristarea voastră se va prefăce în bucurie... și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu va lua-o dela voi" (Ioan 16, 20, 22). Aceasta e bucuria convertirii, bucuria nașterii din nou, bucuria stării originare, bucuria în Dumnezeu.

Un scriitor creștin aseamănă starea sufletească a omului convertit, cu starea⁹⁴ sufletească a apostolilor

BUCURIA TABORULUI

Petru, Iacob și Ioan la schimbarea la față alui Isus pe muntele Taborului, când sfântul Petru, mărturisindu-și fericirea inimii a grăit: Doamne, bine este nouă să fim aici (Matei 17, 4).

Bucuria este duh dumnezeesc ce trăiește din tăria ceriului în sufletele oamenilor care năzuiesc să se înalte spre desăvârșire. Aerul munților dă vigoare și sănătate. Atmosfera înălțimilor duhovnicești îmbie plăceri cerești, în cari se desfătează duhul și se veselește inima omului.

Taborul este muntele schimbării la față și al fericirilor evanghelice. De aici avem viziunea Ierusalimului celui ceresc, în care, se spune, că este „liniștea cea fără de sfârșit a împărăției fără greșală”.

Bucuria Taborului este mângâierea celorce sufăr în tăcere și urmează cu credință sinceră pe Domnul și Mântuitorul lumii. Ea ne dă o inimă de spirit, în locul celei de carne. Ea este cer nou și pământ nou (Apocalips 21, 1). E duh nou și torent de viață nouă. Bucuria Taborului este încântarea sufletului pe urma transfigurării. Ea înseninează viața și sfințește munca; prin ea avem viziunea fericirilor paradisiace și a minunatelor făgăduințe biblice: celece ochiul n'a văzut, urechea n'a auzit și la inima omului nu s'au suit (I Corinteni 2, 9).

Bucuria Taborului este iluminarea pe care o au cei curați la inimă. În sfințenia vieții lor ei văd pe Dumnezeu, și viziunea lui Dumnezeu este bucurie și fericire.

Bucuria Taborului este un dar și un privilegiu al creștinului convertit. E plata întoarcerii la Dumnezeu. Pe Tabor a fost lumină. Cel convertit vede lumina, care este ascunsă celor trupești și pământești.

Bucuria Taborului nu are nimic din bucuria cărnii.

dar nici din durerea ei\ Bucuria Taborului transformă lacrima de durere în lacrimă de bucurie, mizeria vieții în plăcere duhovnicească și sacrificiul în voluntariat și în eroism creștin care merge până la mucenicie. În convertire suferința se prefăce în bucuria, în mângâierea și în sfințenia pe care o are creștinul numai după sfânta Cuminecătură.

Bucuria Taborului este bucuria credinței, e bucuria iubirii și a speranței. Bucuria Taborului este bucuria dobândirii harului și a raiului pierdut prin păcătuire. Bucuria Taborului este bucuria ce vine din ceriurile ceriului și din adâncul sufletului. Bucuria Taborului este fructul convertirii, este *bucuria mântuirii*, — bucuria bucuriilor.

Ca să ajungem aci însă, este necesar să alegem calea vieții, să urcăm muntele transfigurării, Taborul, să biruim piedecile suișului spre culmile desăvârșirii și să urmăm cu dragoste pe Domnul și Mântuitorul nostru Isus Hristos în Răstignire și înviere.

Vino suflete trudii. Vino inimă zdrobită. Smulge-te din răutate. Trezește-te din nepăsare. Rupe lanțurile patimilor și de dulceața păcatelor scârbește-te. Intoarce-te din calea morții și intră în bucuria Domnului tău. Șerpilor năpârlesc odată. Renaște și tu și te ridică spre înălțimi, spre desăvârșire, spre Domnul... Ascultă chemarea profetului, la mântuire:

La munți, suflete, să ne ridicăm...

CONCLUZII

Fiți dar voi desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri este desăvârșii. *Matei 5, 48*

Din cele ce am spus până aci, putem face următoarea constatare: convertirea creștină este un aci (lent sau subit) de trecere dela eroare la adevăr, din starea de păcat în starea de grație. Întoarcerea la Dumnezeu este determinată de mai mulți factori, dintre cari am amintit: educația familiară, instrucția școlară, mediul social, biserica și harul — mâna lui Dumnezeu, filosofia, știința, arta, cartea și foaia bună, s. a. între cari lumina și focul sacru are un rol esențial și hotărâtor. Am văzut apoi în ce constă convertirea în Vechiul și Noul Testament. Am prezentat câteva cazuri de convertiri, din vremea veche și din lumea nouă. Am vorbit pe scurt despre convertirile popoarelor europene și am arătat cam cum se prezintă lucrarea de convertire la creștinism în țara noastră. Am schițat apoi, mai mult în cuvinte biblice, icoana convertitului; am arătat căile pozitive cari adevăresc convertirea și susțin pocăința și am subliniat adevărul de credință că actul convertirii, pe lângă Botez, se realizează în taina Pocăinței și a Cuminecării cu trupul și sângele Mântuitorului.

Se va părea de sigur curios, că am vorbit de convertirea Românilor de azi, după ce cu toți știm că Românul s'a născut și s'a botezat creștin.

Credem și suntem desăvârșit convinși, că este absolut necesar și actual să se vorbească de convertire, într-o

lume de oameni cari s'au depărtat prea mult de principiile morale ale evangheliei creștine. Materialismul cel mai vinovat stăpânește omenirea, și pe noi, sub masca fariseismului. De pe teren economic și financiar, a trecut pe teren social și moral. A intrat și în moravuri până la treptele altarelor. Toți suntem botezați în Hristos, dar cine mai ține la sfințenia hainei Botezului! ? Toți ne numim creștini, dar câți mai fac din învățăturile Evangheliei o îmbrăcăminte zilnică, nu numai o haină de sărbători !? Iată de ce e vremea să se predice botezaților, ca și păgânilor și să se strige de pe acoperișurile, caselor:

Deșteptați-vă apostoli și ucenici ai lui Isus Hristos !
Treceți-vă la o nouă viață religioasă și morală, practică și sincer creștină! Răvniți darurile cele mai bune și pocăiți-vă !

În forma sub care se prezintă astăzi viața religioasă și morală, s'a compromis însăși esența creștinismului și toată biserica. Pentru a o salva, trebuie să se cutremure din nou pământul sub acțiunea de reconvertire la creștinism a tuturor membrilor bolnavi ai bisericii, cari se numesc numai creștini, dar în fond sunt păgâni și capabili de fapte cu cari nu este compatibilă nici barbaria.

Președintele Statelor-Unite Americane Franklin Roosevelt, a spus la începutul anului 1954, unui prieten al său: „Woolever, convinge pe toți predicatorii pe cari îi poți, ca în acest an să predice despre zidirea caracterului și să ceară lumii practicarea principiilor Omului din Galilea. Aceasta-i singura speranță pe care o mai avem”. Isus Hristos și Evanghelia este singura nădejde a omenirii. Fără El totul este deșert, corupție și haos.

CONCLUZII

Azi plânge pustiul, căci vrea să devină livadă. Varsă lacrimile penitenței, cari premerg îndreptarea prin pocăință. Să plângă toți, să treacă toți prin botezul lacrimilor, ca toți să se reculeagă. În ritm nou să se vorbească despre Dumnezeu și toată făptura să tindă sincer spre chipul și asemănarea Lui. Teoria transformistă, în sensul căreia fiecare flintă₅ tinde la stratul de viață deasupra ei, trebuie aplicată în domeniul moralei, pentru conversiunea inimilor spre Dumnezeu. S'a făcut exproprierea pământurilor și conversiunea capitalurilor. Din aceleași necesități se așteaptă și convertirea morală a oamenilor și a popoarelor. Isaia anunță profetic acest eveniment (2, 1—4), iar s(Pavel vorbește cu putere de apostol atenienilor în areopag: „Dumnezeu trecând cu vederea veacurile nestiinței₅, vestește acum pe oameni ca toți, pretutindeni, să se căiască” (Fapte 17, 30). Să se întoarcă dela păcat la virtute si dela deșertăciune la Dumnezeu.

Hristos este pilda convertiților, ca om, ca fiu, ca frate, ca muncitor, ca iubitor de țară și de oameni. Pe urma lui avem atâtea exemple din cari să ne inspirăm în calea de întoarcere spre izbăvire și sfințenie.

Convertirea apostolilor servește de exemplu pentru convertirea preoților.

Convertirea fiului rătăcit, pentru întoarcerea tinerimii sub aripile părintești ale lui Dumnezeu și a Bisericii Sale.

Convertirea lui Zaheu, pentru bogați și pentru slujbașii abuzivi.

Convertirea femeii păcătoase, a Măriei Magdalena și a Măriei Egipteanca pentru toți cari profanează templul curățeniei personale și familiare.

Convertirea apostolului Pa vel pentru cărturarii cari militează în organizații străine și contrare creștinismului.

Convertirea lui Iustin, Ciprian, Augustin, pentru toți cei cari trec prin crize morale și intelectuale.

Convertirea lui Constantin cel Mare, pentru toți cărmuitorii.

Drumul Damascului este deschis tuturor oilor pierdute, spre convertire și mântuire. Politica, filosofia, știința, literatura, artele și toate câmpurile de manifestare ale vieții sociale trebuie să se integreze în lupta pentru definitiva biruință a spiritului asupra materiei și a instinctelor ei josnice, ca Hristos și duhul cel viu și veșnic al Evangheliei Sale să fie totul în noi toți.

„Drept aceea pocăiți-vă și vă întoarceți — la Dumnezeu, — ca să se șteargă păcatele voastre, ca să vie dela față Domnului vremuri de înviore" (Fapte 3, 19).

Cu aceste cuvinte biblice, în numele mântuirii facem apel la conștiința națională, morală și religioasă a tuturor Românilor, ca toți să se asocieze cu credință și cu iubire în jurul comorilor spirituale ale Bisericii și toată suflarea să-și convertească viciile în virtuți, ca prin creștinism să inaugurem renașterea României.

UN VIS DORIT

De AL. MATEEVICI

Un vis grozav eu am visat
Ș'acum nu-l pot uita:
Că sufletul meu în păcat
Și patimi dormita.

Viața repede trecea,
Și moartea-mi sta în prag,
Și tot mat scurt mi se făcea
Al zilelor șirag.

Si vestitori de-acuma sunt
Ai morții — boli, dureri,
S'al viitorului mormânt
Simțesc cu reci suflări.
Dar păcătos, nesimțitor
Sărmanul suflet stă
Și nici un gând mântuitor
Lumină nu-i mai dă.

Si așa sfârșitul m'a găsit
În dormitare grea,
De drumul morții negătit,
Robit de viața rea.

Și îngerul meu păzitor
De jalea mea plângea.
Dar plânsetul lui jălitor,
De suflet n'ajungea...

Din somnul meu am tresărit
Cu scârbă-amară eu
Si văd: de sufletul rob
Departe-i Dumnezeu!

Și către suflet am strigat:
Fii treaz si nu dormi.
Dormind în patimi și păcat
Pe veci vei adormi.

Puține zile ti-au rămas
Pentru căința ta,
Deci scoală-te si fii tu treaz,
Mai mult nu dormita.

Indreaptă-ti mintea spre Hristos,
Dreptate și adevăr:
Căința unui păcătos
E sărbătoare'n cer.

RUGĂCIUNEA PĂCĂTOSULUI CĂTRE MÂNTUITORUL SĂU(1)

Stăpâne Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, cela ce ești Izvorul vieții și a nemuririi, Făcătorul a toată făptura cea văzută și cea nevăzută, Fiul Tatălui celui fără de început, cela ce ești împreună veșnic și împreună fără de început, care pentru multă bunătatea Ta, în zilele cele mai demult te-ai îmbrăcat în Trup și te-ai răstignit și te-ai jertfit pentru noi cei nemulțumitori și cu năravuri rele, și cu Sângele tău ai înnoit firea noastră cea stricăță prin păcat; însuși împărate, celace ești nemuritor, primește și pocăința mea a păcatului și pleacă urechea ta către mine și ascultă graiurile mele, că am gresit Doamne: gresit-am la cer și înaintea ta și nu sunt vrednic a căuta spre înălțimea măririi tale, că am mâniat bunătatea ta, călcând învățăturile tale și neascultând poruncile tale.

Ci tu, Doamne, fiind fără răutate, îndelung răbdător și mult milostiv, nu m'ai dat să pier cu fărădelegile mele, în tot chipul așteptând întoarcerea mea. Că tu ai zis, Iubitorule de oameni, prin prorocul tău: „Cu vrere nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu”; că nu vrei, Stăpâne, să pierzi făptura manilor tale, nici voiești pierderea omenească, „ci vrei să se mântuiască toți și să vie la cunoștința cea adevărată”.

Pentru aceasta și eu, măcar de sunt nevrednic celui și pământului și acestei vieți trecătoare, supunându-mă cu totul păcatului și făcându-mă rob dezmiertărilor, și sporcând chipul tău, — dar fiind fap-

¹ După Liturghier.

tura și zidirea ta, nu mă desnădăduesc de a mea mântuire, ticălosul, ci, nădăduindu-mă spre milostivirea ta cea nestrămutată, viu la tine.

Primește-mă și pe mine, Iubitorule de oameni Hristoase, ca pe desfrânata și pe tâlharul, ca pe vameșul și pe fiul cel curvar, și ridică sarcina cea grea a păcatelor mele, cea ce ai șters păcatul lumii și tămăduiești neputințele omenesti, cea ce chemi la tine pe cei osteniți și însărcinați și le faci odihnă. Cea ce nu ai venit să chemi pe cei drepti la pocăință, ci pe cei păcătoși, curățește-mă de toată spurcăciunea trupului și a sufletului.

Luminează simțurile sufletului și cugetul meu cel întunecat. Și cred că vei face aceasta, că nu te-ai ferit de desfrânata ce s'a apropiat de tine cu lacrimi, nici ai lepădat pe vameșul ce s'a pocăit, nici pe tâlharul ce a cunoscut împărăția ta nu l-ai gonit, nici pe prigonitorul Pavel pocăindu-se nu l-ai părăsit, ci pe toți cari au venit cu [pocăință la tine i-ai rânduit în ceata prietenilor tăi.

Dă-mi izvor de lacrimi, Isuse, care să spele în-tinăciunea trupului și a sufletului meu.

Miluieste-mă Dumnezeuule după mare mila ta și să nu-mi răsplătești după faptele mele, ci întoarce-mă, sprijinește-mă, izbăvește sufletul meu de relele ce au crescut într'însul și de adausurile cele cumplite. Mântuiește-mă pentru mila ta, ca unde s'a înmulțit păcatul, să prisosească darul tău și să te laud și să te slăvesc în toate zilele vieții mele. Că tu ești Dumnezeul celor ce se pocăiesc și Mântuitorul celor ce greșesc și ție slavă înălțăm, împreună și Tatălui și Duhului Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.